

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Магістерська робота

на тему «**Страховання в системі управління ризиками споживчого
кредитування**»

Виконав: студентка 6-го курсу, групи 601-ЕФ

Спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Приймак А.Ю.

Керівник: д.е.н., професор Онищенко В.О.

Рецензент: **посада, ПП**

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань

Приймак А.Ю.

Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі

Приймак А.Ю.

Полтава, 2025 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ.....	7
1.1. Економічна сутність та класифікація кредитних ризиків.....	7
1.2. Теоретичні та методичні основи страхування кредитних ризиків.....	13
1.3. Особливості споживчого кредитування.....	18
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ.....	26
2.1. Оцінювання стану ринку споживчого кредитування в Україні.....	26
2.2. Аналіз сектору покриття кредитних ризиків страхового ринку України.....	31
2.3. Оцінювання ефективності управління ризиками споживчого кредитування.....	36
Висновки до розділу 2.....	40
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ.....	42
3.1. Розвиток механізмів управління кредитними ризиками на основі страхування.....	42
3.2. Перспективи розвитку страхування кредитних ризиків в Україні.....	47
Висновки до розділу 3.....	51
ВИСНОВКИ.....	53

МР 601-ЕФ

	П. І. Б.	Підпис	Дата	Страхування в системі управління ризиками споживчого кредитування	Літ.	Арк.	Аркушів
Розроб.	Приймак А.Ю.						
Перевір.	Онищенко В.О.					3	60
Н. Контр..	Худолій Ю.С.				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
Затверд.	Свистун Л.А.						

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	61

				ВР 601-ЕФ			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Приймак А.Ю.</i>			<i>Страхування в системі управління ризиками споживчого кредитування</i>	Літ.	Арк.	Аркушів
<i>Перевір.</i>	<i>Онищенко В.О.</i>					4	60
<i>Н. Контр..</i>	<i>Худолій Ю.С.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Затверд.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						

ВСТУП

Сучасний етап розвитку фінансової системи України характеризується підвищеною нестабільністю та зростанням ризиків, що особливо гостро проявляється у сфері споживчого кредитування. Военні дії, інфляційний тиск, зниження платоспроможності населення та міграційні процеси суттєво ускладнили функціонування кредитного ринку й посилили загрози неповернення кредитів. За таких умов ефективне управління кредитними ризиками набуває ключового значення для забезпечення фінансової стійкості банківської системи та захисту інтересів усіх учасників кредитних відносин.

Незважаючи на наявність розвинених інструментів регуляторного контролю, таких як резервування та вимоги до достатності капіталу, система управління кредитними ризиками у споживчому сегменті залишається обмежено диверсифікованою. Особливої уваги потребує страхування кредитних ризиків, яке в Україні досі не виконує повною мірою стабілізуючої функції. Низький рівень попиту на страхування кредитів, обмежена пропозиція продуктів класу 14 «Страхування кредитів», нормативна невизначеність та сприйняття страхування як нав'язаного і дорогого інструменту стримують розвиток цього сегмента. Водночас міжнародний досвід свідчить, що саме страхування кредитних ризиків у поєднанні з інноваційними підходами до оцінювання ризиків може суттєво підвищити стійкість кредитних портфелів.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю пошуку нових підходів до управління кредитними ризиками в умовах обмежених фінансових ресурсів населення та високої ризиковості споживчого кредитування. Особливого значення набуває використання інструментів страхування на основі аналізу даних, зокрема моделей із динамічною оцінкою ризиків із застосуванням штучного інтелекту, а також колективних форм перерозподілу ризику, таких як пули кредитного ризику. Це потребує

комплексного наукового аналізу ефективності чинної системи управління ризиками та обґрунтування перспектив її подальшого розвитку.

Метою магістерської роботи є оцінювання ефективності управління кредитними ризиками у сфері споживчого кредитування в Україні та обґрунтування перспектив розвитку страхування кредитних ризиків із використанням інноваційних інструментів.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких завдань:

1) дослідити економічну сутність кредитного ризику та особливості його прояву у споживчому кредитуванні;

2) проаналізувати сучасний стан ринку споживчого кредитування в Україні та основні тенденції його розвитку;

3) оцінити роль страхування в системі управління кредитними ризиками та визначити причини низького рівня розвитку страхування кредитів;

4) здійснити оцінювання ефективності управління кредитними ризиками на основі аналізу резервів, регулятивного капіталу та нормативів кредитного ризику;

5) обґрунтувати доцільність упровадження інноваційних страхових продуктів, зокрема III-полісів із динамічною оцінкою ризиків;

б) визначити перспективи розвитку страхування кредитних ризиків в Україні та напрями підвищення попиту на відповідні страхові продукти.

Об'єктом дослідження є процес управління кредитними ризиками у сфері споживчого кредитування.

Предметом дослідження є економічні відносини, механізми та інструменти управління кредитними ризиками, зокрема страхування кредитних ризиків у діяльності банків та страхових компаній.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема: аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняльний аналіз, статистичні методи, методи фінансових коефіцієнтів,

графічний метод, SWOT-аналіз, а також економічне моделювання та прогнозування.

Елементи наукової новизни полягають у:

– обґрунтуванні доцільності використання страхування кредитних ризиків як додаткового інструменту підвищення стійкості системи споживчого кредитування;

– розробці підходу до застосування ШІ-полісу з динамічною оцінкою ризиків у системі управління кредитними ризиками банку;

– узагальненні перспектив розвитку страхування кредитних ризиків в Україні з урахуванням обмеженої платоспроможності населення та нормативних обмежень.

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості їх використання банківськими та страховими установами при вдосконаленні системи управління кредитними ризиками, розробці нових страхових продуктів, а також у процесі прийняття управлінських рішень щодо мінімізації кредитних втрат.

Апробація результатів дослідження здійснювалася у формі підготовки та публікації тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи» 27 листопада 2025 р.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ

1.1. Економічна сутність та класифікація кредитних ризиків

У сучасних умовах функціонування фінансової системи України питання управління кредитними ризиками набуває особливої актуальності, оскільки кредитування залишається ключовим інструментом розвитку економіки, а неповернення кредитів – однією з головних загроз фінансовій стабільності банківського сектору.

Формування ефективної системи управління кредитними ризиками є ключовою умовою стабільності банківського сектору України, особливо в умовах воєнних і макроекономічних викликів. Сучасна практика кредитування демонструє, що кредитний ризик залишається основним видом фінансових ризиків банків і безпосередньо впливає на рівень їх ліквідності, платоспроможності та рентабельності. Водночас, у науковій літературі приділяється недостатня увага до ролі страхування як ефективного механізму зниження кредитного ризику, що актуалізує потребу у комплексному дослідженні цього явища.

У нормативно-правовому полі України поняття кредитного ризику має чітке визначення. Відповідно до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління НБУ від 30.06.2016 р. № 351, кредитний ризик – це імовірність виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання боржником/контрагентом узятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору [1]. У цьому ж документі кредитний ризик визначається через показник очікуваних втрат (Expected Loss, EL), який використовується для розрахунку резервів під знецінення фінансових активів.

У Методичних вказівках з інспектування банків «Система оцінки ризиків» це поняття трактується як наявний або потенційний ризик для доходів і капіталу банку, який виникає через неспроможність сторони виконати умови фінансової угоди [2]. Обидва визначення підкреслюють, що головним наслідком кредитного ризику є зменшення прибутку та капіталу фінансової установи.

У науковій літературі зміст кредитного ризику розкривається ширше (табл. 1.1). Він описується не лише як ризик неповернення позики, але й як можливість втрати вартості активів банку через різні чинники – фінансові проблеми позичальника, знецінення застави, порушення зобов'язань страховика чи поручителя. Деякі автори розглядають кредитний ризик як ризик недоотримання доходу, а інші – як ймовірність дефолту позичальника. Таким чином, це поняття має дві складові: з одного боку – це можливість невиконання позичальником своїх зобов'язань, а з іншого – потенційне зниження прибутковості чи вартості активів банку.

Таблиця 1.1

Підходи до трактування кредитного ризику у науковій літературі

№ з/п	Автор	Формулювання
1	Ларіонова К., Танасієнко Н. [3]	Комплексне поняття, що охоплює невиконання умов кредиту, втрату застави, порушення зобов'язань гарантом тощо
2	Кубецька О., Удовікова Б. [4]	Ймовірність, що дебітор не зможе виплатити відсотки або повернути основну суму кредиту
3	Шило Ж. [5]	Вірогідність втрат банку через зменшення вартості кредитних активів
4	Шаповал О. [6]	Ймовірність реалізації негативного сценарію розвитку кредитних відносин, що полягає у зменшенні вартості або прибутковості частини активів банку через неповне або несвоєчасне виконання позичальником своїх зобов'язань

На основі аналізу наукових і нормативних джерел можна узагальнити визначення: кредитний ризик – це ймовірність недоотримання доходів або виникнення збитків фінансовою установою внаслідок невиконання

позичальником умов кредитної угоди, що проявляється через зменшення вартості активів і втрату ліквідності.

Важливою характеристикою кредитного ризику є його багатовимірність. Згідно досліджень Садчикової І. та Онопрієнко А., будь-який кредитний ризик має подвійний характер [7]: він може розглядатися як ризик конкретної операції (індивідуальний ризик) або як ризик усього кредитного портфеля (портфельний ризик). Саме тому система управління кредитним ризиком має враховувати не лише якість окремих позик, а й загальну структуру активів, ступінь диверсифікації, рівень забезпечення, концентрацію позик за галузями, регіонами та типами позичальників.

Класифікація кредитних ризиків відображає складність та різноспрямованість їх проявів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Узагальнена класифікація кредитних ризиків

№ з/п	Ознака	Види
1	За рівнем прояву	Індивідуальний, портфельний
2	За джерелом виникнення	Внутрішній, зовнішній
3	За етапом кредитного процесу	Ризик оцінки, моніторингу, погашення
4	За взаємодією з іншими ризиками	Валютний, процентний, ліквідності, юридичний
5	За наслідками	Прямі, опосередковані
6	За характером прояву	Первинні, вторинні
7	За видом кредиту	Споживчі, іпотечні, корпоративні
8	За об'єктом ризику	Ризик постачальника, кредитора, посередників

Джерело: складено автором на основі [7-10]

Узагальнюючи наведені підходи до класифікації, слід зазначити, що кредитні ризики є неоднорідними за своїм походженням, механізмами виникнення та впливом на фінансові результати банку. Саме їх структура та взаємозв'язки формують загальний рівень ризиковості кредитного портфеля, що визначає необхідність подальшого аналізу умов, які спричиняють появу таких ризиків.

Представлена схема на рисунку 1.1 відображає узагальнену систему факторів, що зумовлюють виникнення кредитних ризиків у діяльності банківських установ.

Рис. 1.1. Фактори виникнення кредитних ризиків

Першу групу класифікаційних підходів сформовано за ступенем керованості факторів, що запропоновано Черновим В. На його думку, чинники ризику поділяються на керовані (регульовані), які залежать від якості організації кредитного процесу, компетентності персоналу та ефективності управлінських рішень; умовно керовані (важкорегульовані), пов'язані з накопиченим досвідом функціонування банку, сформованою структурою управління, особливостями кредитного портфеля; та некеровані (нерегульовані), що виникають під впливом зовнішніх умов і не залежать від дій банку (макроекономічна ситуація, політичні зміни тощо) [11]. Такий підхід дозволяє виокремити ті фактори, на які банк може активно впливати, та ті, що залишаються поза сферою його контролю.

Другий напрям класифікації подано за економічним рівнем прояву факторів, що базується на підходах Феєдиної В. [12], а також узгоджується з

позиціями Прийдун Л. та Дзюблюка О. [13]. Згідно з цією концепцією, фактори кредитних ризиків поділяються на макроекономічні та мікроекономічні.

До макроекономічних належать ті чинники, що відображають загальний стан економіки й формують зовнішнє середовище функціонування банків: операційне середовище (стабільність національної валюти, рівень ВВП, розвиток ринку), форс-мажорні обставини (економічні кризи, воєнні дії, стихійні лиха), регіональні умови (соціально-економічний розвиток регіону, доходи населення) та галузеві специфічні фактори, що відображають стан окремих секторів економіки.

У свою чергу, мікроекономічні фактори охоплюють внутрішнє середовище банку та поділяються на стратегічні й тактичні. Стратегічні фактори пов'язані з довгостроковими рішеннями у сфері організації кредитного процесу, кадрової та кредитної політики, внутрішньої методології управління ризиками. Тактичні фактори характеризують оперативні аспекти роботи банку: якість оцінки кредитоспроможності позичальників, точність скорингових моделей, процес контролю та моніторингу заборгованості, дотримання процедур видачі кредитів.

Узагальнення зазначених підходів дозволяє сформувати комплексне бачення факторів виникнення кредитних ризиків, які формуються як під впливом зовнішнього макроекономічного середовища, так і внаслідок внутрішньої організації кредитної діяльності банку. Представлена схема наочно демонструє взаємозв'язок між різними групами чинників та підкреслює необхідність системного підходу до управління кредитними ризиками з урахуванням ступеня їх керованості та рівня прояву.

У своєму дослідженні Садченко І. та Онопрієнко А. пропонують розгорнутий комплекс організаційно-економічних механізмів управління кредитним ризиком, який охоплює як внутрішні, так і зовнішні інструменти впливу на ризиковість кредитних операцій [7]. Автори виділяють методичну базу, що включає підходи до оцінювання ризику, формування резервів та

побудови ризик-орієнтованих моделей. До забезпечувальних елементів віднесено нормативно-правове регулювання, організаційну структуру управління ризиками, кадрове та інформаційне забезпечення, а також систему контролю та моніторингу кредитного портфеля. Окрему групу становлять важелі управління, серед яких вимоги до капіталу банку, критерії платоспроможності позичальників, скорингові моделі, стандарти внутрішнього контролю та інші інструменти, спрямовані на обмеження ризикових операцій. Крім того, система управління ризиками, за Садченко та Онопрієнко, має базуватися на принципах ефективності, системності, своєчасності реагування та адаптивності, а також передбачати використання індикаторів та нормативів, що відображають поточний рівень ризику, і ресурсного забезпечення – фінансового, кадрового, технологічного та правового.

Разом із тим, запропонована авторами структура, попри її комплексність, не охоплює такого важливого інструмента, як страхування кредитних ризиків. Страхування є одним із ключових способів перерозподілу ризику між учасниками кредитних відносин – банком, страховою компанією та позичальником. Воно дає можливість зменшити потенційні втрати банку в разі дефолту позичальника, підвищити надійність кредитних операцій та забезпечити стійкість кредитного портфеля. Відсутність розгляду страхування як окремого механізму управління ризиками лишає систему, запропоновану Садченко та Онопрієнко, неповною, оскільки саме страхові інструменти відіграють важливу роль у мінімізації непередбачуваних фінансових збитків, особливо у сфері споживчого кредитування, де ризики найбільш варіативні й чутливі до змін економічного середовища.

З огляду на це, подальше дослідження доцільно зосередити на розкритті теоретичних підходів, методичних аспектів та практичних переваг використання страхування як ключового елементу системи управління кредитними ризиками.

1.2. Особливості страхування кредитних ризиків

Ефективне управління кредитними ризиками неможливе без використання механізмів, що дозволяють не лише запобігати їх виникненню, а й мінімізувати фінансові наслідки у разі їх реалізації. Одним із таких механізмів, який набуває все більшого значення у практиці банківської діяльності, є страхування кредитних ризиків.

У науковій літературі це поняття трактується по-різному: одні автори акцентують на його ролі як інструмента перерозподілу ризику між учасниками кредитних відносин, інші – підкреслюють його функцію фінансового захисту кредитора від неплатоспроможності позичальника чи несприятливих економічних умов. Для формування цілісного уявлення про зміст цього поняття доцільно порівняти існуючі наукові підходи. З цією метою наведено узагальнену таблицю 1.3.

Таблиця 1.3

Підходи до трактування страхування кредитних ризиків у наукових працях

№ з/п	Автор	Визначення
1	Масюк Ю. [14]	Спосіб забезпечення виконання кредитних зобов'язань, який має гарантійну природу
2	Чуб П. [15]	Новий вид захисту банківської діяльності, що охоплює страхування кредитів, відповідальності позичальника і застав
3	Севастьяненко О., Гервасовська А. [16]	Один із методів управління ризиками банку, який може здійснюватися через зовнішнє страхування або самострахування
4	Волкова В. [17]	Спосіб зміцнення ресурсної бази банку, інструмент захисту від неповернення кредиту або невиконання зобов'язань
5	Заруба О. [18, с. 138]	Страхування неплатежу, ризику настання відповідальності позичальника – юридичної особи за неповернення кредиту, а також ризику непогашення кредиту, що проводиться з метою захисту кредитно-фінансової сфери діяльності юридичних осіб
6	Романько Г. [19]	Сукупність страхових послуг, що забезпечують страховий захист майнових інтересів кредиторів, пов'язаних з існуванням ризику неповернення кредиту внаслідок неплатоспроможності позичальника

У теоретичному аспекті принципи страхування кредитних ризиків ґрунтуються на базових засадах страхування, адаптованих до особливостей кредитних правовідносин. До них належать наявність страхового інтересу у страхувальника, відшкодування фактичних збитків, дотримання добросовісності сторонами договору, використання франшизи та реалізація права суброгації страховиком після здійснення виплати. У практиці ці принципи набувають форми конкретних процедурних вимог: проведення детальної оцінки кредитоспроможності позичальника, узгодження тарифів і страхових умов, визначення меж страхового покриття (як правило, компенсація становить 50-90% збитків), а також встановлення вимог до застави та інших видів забезпечення [14, 15].

Найпоширенішими формами страхування кредитів є делькредерне та гарантійне страхування. Страхування делькредерне – форма організації страхових відносин, за якої страхувальником завжди є кредитор. Заставне (гарантійне) страхування кредитів передбачає, що страхувальник-боржник захищає право свого фінансиста чи кредитора, котрі стають застрахованими сторонами [22].

Делькредерне страхування є більш вигідним для банку з погляду контролю над ризиками, проте є затратним і складним у реалізації. Натомість заставне (гарантійне) страхування переносить фінансовий тягар на позичальника та підвищує платіжну дисципліну, але не завжди забезпечує банку комплексний захист, особливо у випадку формального страхування з мінімальним покриттям. Обидві форми можуть застосовуватись у практиці кредитування, але вибір залежить від структури кредитного портфеля, рівня ризику та політики управління ризиками конкретної фінансової установи.

З огляду на важливість страхових механізмів у системі управління кредитними ризиками, слід розглянути їх нормативне визначення відповідно до чинного українського законодавства. Постанова Національного банку України від 25.12.2023 №182 деталізує класи страхування, що належать до сегмента страхування фінансових витрат, та визначає перелік ризиків, які

можуть покриватися у межах цих класів [20]. Згідно з документом, ключове значення для банківської практики мають клас страхування 14 «Страхування кредитів» та клас страхування 15 «Страхування поруки (гарантії)», кожен з яких охоплює специфічні види ризиків, пов'язаних із виконанням зобов'язань у кредитних правовідносинах.

Клас страхування 14 «Страхування кредитів» передбачає обов'язок страховика за сплату страхової премії відшкодувати кредитору (або іншій визначеній особі) збитки, що виникають унаслідок непогашення або неповного погашення позичальником суми кредиту чи відсотків за користування ним. Страховий захист також охоплює випадки, коли невиконання зобов'язань пов'язане з порушенням гарантом або поручителем установлених договором умов. Страхування може здійснюватися як щодо окремого кредитного договору, так і щодо сукупності однорідних договорів (кредитного портфеля), що забезпечує банкам можливість формувати індивідуальні та портфельні стратегії мінімізації ризику [20].

Клас страхування 15 «Страхування поруки (гарантії)» спрямований на покриття ризиків, що виникають у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням зобов'язань гарантом, поручителем або боржником. У межах цього класу страхувальником може бути як кредитор, який отримує компенсацію збитків у разі порушення гарантійних зобов'язань, так і поручитель/гарант, який зазнає збитків через необхідність виконання чужих боргових зобов'язань [20]. На відміну від класу 14, цей вид страхування не охоплює ризик неповернення кредиту позичальником, а концентрується на забезпечувальних механізмах – поруці та гарантіях.

Водночас у банківській практиці значного поширення набуло страхування життя позичальника, яке хоча й не входить до класів страхування фінансових витрат, проте виконує важливу функцію зниження кредитного ризику. У разі смерті або настання інвалідності позичальника страховик здійснює виплату, що спрямовується на погашення кредиту, тим самим усуваючи ризик утворення безнадійної заборгованості. Подібні

продукти активно пропонуються страховими компаніями, наприклад, ПрАТ «СК ПЗУ Україна» [21], і використовуються банками як обов'язкова або рекомендована умова кредитування фізичних осіб. У результаті страхування життя виступає додатковим страховим бар'єром, який забезпечує захист як для банку, так і для сім'ї позичальника, формуючи більш стійку модель управління ризиками в споживчому кредитуванні.

У таблиці 1.3 представлено порівняльну характеристику основних механізмів страхування, що застосовуються для мінімізації кредитних ризиків у банківській практиці.

Таблиця 1.4

Порівняльна характеристика механізмів страхування, що використовуються для мінімізації кредитних ризиків

Критерій	Клас страхування 14 «Страхування кредитів»	Клас страхування 15 «Страхування поруки (гарантії)»	Клас страхування 2 «Страхування на випадок хвороби (у тому числі медичне страхування)»
Об'єкт страхування	Ризик непогашення або неповного погашення кредиту та відсотків	Ризик невиконання гарантом або поручителем своїх зобов'язань	Життя та здоров'я позичальника
Сфера застосування	Споживчі, корпоративні, іпотечні кредити; індивідуальні кредити і кредитні портфелі	Гарантії, поруки	Споживче кредитування, іпотека, авто-, карткові кредити
Ступінь поширеності в банківській практиці	Високий для портфельного та споживчого кредитування	Переважно у корпоративному сегменті	Дуже високий у споживчому кредитуванні
Роль у мінімізації кредитного ризику	Перекладає фінансовий ризик неповернення кредиту на страховика	Мінімізує ризики гарантійних інструментів	Знижує рівень безнадійної заборгованості

Незважаючи на наявність достатньо широкого інструментарію страхування кредитних ризиків, проаналізовані методики його застосування мають низку суттєвих обмежень. По-перше, існуючі підходи до оцінювання та покриття ризиків часто орієнтовані на фінансові показники, тоді як поведінкові та соціально-економічні чинники позичальників, особливо

фізичних осіб, залишаються недостатньо врахованими, що знижує точність прогнозування дефолтів. По-друге, як делькредерні, так і заставні форми страхування не позбавлені проблем морального ризику: або з боку банку (коли частина відповідальності перекладається на страховика), або з боку позичальника (коли страхування зменшує стимул до дисциплінованого виконання зобов'язань). По-третє, нормативне регулювання, зокрема Постанова НБУ №182, хоча й детально визначає структуру класів страхування, не встановлює єдиних підходів до мінімального обсягу покриття, стандартів ризик-менеджменту чи вимог до інтеграції страхових продуктів у кредитний процес банку. Також відсутні методичні рекомендації щодо обов'язковості страхування певних типів споживчих кредитів, що створює нерівномірність практики його застосування серед банків.

У сукупності ці недоліки свідчать про те, що страховий механізм, хоча й залишається важливим елементом управління ризиками, не може забезпечити комплексного захисту кредитора без узгодження з іншими інструментами банківського ризик-менеджменту.

Таким чином, значення страхування у структурі кредитного ризику є беззаперечним, однак його ефективність визначається тим, наскільки гармонійно воно інтегрується у ширшу систему управління ризиками. Це підкреслює необхідність розгляду концептуальних засад, методів та сучасних практик управління ризиками у сфері споживчого кредитування.

1.3. Основи управління ризиками споживчого кредитування

Відповідно до Закону України «Про споживче кредитування», споживчий кредит – це грошові кошти, що надаються споживачу (позичальникові) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника [23].

Управління ризиками споживчого кредитування вимагає від банків комплексного підходу, який охоплює як оцінку кредитоспроможності позичальників, так і організацію внутрішніх процесів, моніторинг портфеля та взаємодію із зовнішніми інформаційними інституціями. Як зазначає Степаненко С. та Ампілогова К., методи управління ризиками поділяються на превентивні та компенсаційні, причому вони застосовуються як на рівні окремої позики, так і на рівні кредитного портфеля [24]. Превентивні методи спрямовані на попередження виникнення ризику та включають аналіз кредитоспроможності, лімітування, інформаційну роботу, гарантії та забезпечення, тоді як компенсаційні методи охоплюють реструктуризацію, неустойки, страхування, стягнення та створення резервів.

Шаповал О. підкреслює, що в банках, які активно працюють на ринку споживчого кредитування, ризик-менеджмент охоплює весь життєвий цикл кредиту – від первинної ідентифікації позичальника до роботи з простроченою заборгованістю та списанням безнадійних активів. Комплексне управління кредитним і операційним ризиками є необхідним, оскільки недоліки операційної діяльності часто формують передумови для погіршення якості кредитного портфеля: неправильна побудова процесу кредитування, помилки в обробці даних, шахрайські дії, недостатній моніторинг, некоректні внутрішні ліміти [25].

Важливе місце в сучасній практиці займає скоринг – математична модель оцінювання ризику неповернення кредиту, яка дозволяє швидко класифікувати позичальників за рівнем надійності. Як зазначає Кравченко Т., скоринг дає можливість проводити експрес-аналіз заявки, а його ефективність залежить від набору факторів та якості кредитних історій, що вимагає постійного вдосконалення моделей [26].

Суттєвим елементом системи управління ризиками є зовнішня інформаційна інфраструктура. Чотири кредитні бюро (Українське бюро кредитних історій, Міжнародне бюро кредитних історій, Перше українське бюро кредитних історій, Українське кредитне бюро), що працюють в Україні

станом на серпень 2025 року [27], забезпечують обмін інформацією між банками, зменшують ризики асиметрії інформації та дають доступ до додаткових аналітичних сервісів: скоринг, перевірка документів, інструменти протидії шахрайству, аналіз ринкової позиції. Активне використання цих сервісів розширює можливості банків щодо оцінки й прогнозування ризику дефолту.

З теоретичної точки зору ефективне управління ризиками ґрунтується на низці системних принципів, сформульованих Шаповалом О.: безперервність, структурованість, цілісність, взаємозв'язок, необмеженість, стійкість, зваженість, обачність та економічність [6]. Вони забезпечують логічну побудову системи ризик-менеджменту, визначають зв'язки між її елементами та створюють основу для адаптації до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Підходи авторів до управління ризиками узагальнено в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Підходи науковців до управління ризиками споживчого кредитування

Автор	Основні елементи системи управління ризиками	Методи	Рівні застосування
Степанченко С., Ампілогова К. [24]	Превентивні та компенсаційні заходи	Превентивні: аналіз кредитоспроможності, ліміти, гарантії, інформація. Компенсаційні: реструктуризація, неустойки, страхування, стягнення	Рівень позики та кредитного портфеля
Шаповал О. [25]	Управління кредитним і операційним ризиками	Уникнення, прийняття, мінімізація	Весь цикл кредитування
Кравченко Т. [26]	Моделі скорингу, оцінка кредитоспроможності	Скоринг (application, fraud, behavioural, collection)	Етап первинної оцінки

Таким чином, управління ризиками споживчого кредитування є багатокомпонентною системою, що поєднує методи оцінки ризику, превентивні та компенсаційні інструменти, організаційні процедури, аналітичні моделі та потужну інформаційну базу (рис. 1.2). Її ефективність

залежить від здатності банку інтегрувати різні підходи в єдиний процес, застосовувати об'єктивні методи прогнозування, контролювати операційні помилки й враховувати поведінкові характеристики позичальників.

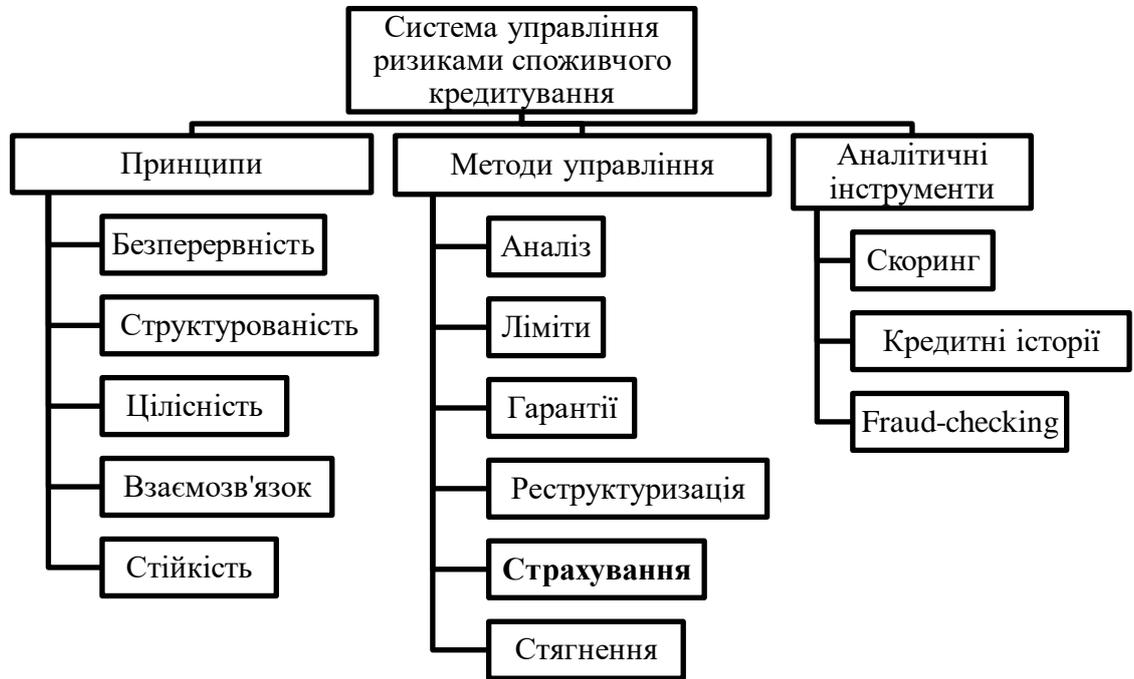

Рис. 1.2. Елементи системи управління ризиками споживчого кредитування

Управління ризиками у споживчому кредитуванні тісно пов'язане з використанням супутніх послуг, серед яких особливу роль відіграє страхування. Відповідно до ст. 20 Закону України «Про споживче кредитування», кредитодавець має право вимагати від споживача укладення договорів страхування чи інших додаткових послуг, необхідних для належного забезпечення кредиту [23]. Це створює нормативні підстави для включення страхування до системи управління кредитними ризиками як одного з ключових інструментів їх мінімізації. Закон також дозволяє банку формувати перелік прийнятних страхових компаній, що забезпечує контроль якості страхового покриття, але водночас забороняє нав'язувати конкретного страховика, що обмежує можливості банку щодо повного контролю ризиків. Вимога відкритості інформації про умови співпраці та перелік третіх осіб підвищує прозорість кредитного процесу і сприяє зменшенню інформаційних

ризиків. Таким чином, нормативне регулювання додаткових та супутніх послуг формує важливе підґрунтя для побудови сучасної системи управління ризиками у сфері споживчого кредитування.

У сучасних умовах війни, інфляційного тиску та високої економічної вразливості домогосподарств застосування класичних банківських інструментів управління кредитним ризиком виявляється недостатнім. Попри розвиток скорингових моделей, вдосконалення внутрішніх процесів банків, активне використання даних кредитних бюро та посилення контролю за якістю портфеля, рівень непередбачуваності доходів населення залишається надзвичайно високим. Тому банкам доводиться компенсувати це підвищеними страховими вимогами, проте на практиці страхування як інструмент мінімізації кредитних ризиків усе ще використовується обмежено.

Хоча страхування знижує кредитний ризик банку, його переваги для позичальника є менш однозначними. Основний недолік полягає у вартості: у більшості випадків клієнт сплачує до 3% від суми кредиту на користь страхової компанії [28]. При цьому покриття нерідко є доволі обмеженим. Зокрема, стандартне страхування життя зазвичай включає лише смерть або інвалідність, тоді як переломи, травми, тимчасова непрацездатність або інші проблеми зі здоров'ям, які фактично можуть перешкодити виконанню зобов'язань, не є страховими випадками. Для розширення захисту позичальник має розширювати ризики, що підвищує загальну вартість полісу.

Страхування споживчих кредитів має як переваги, так і недоліки для позичальника. З позитивного боку воно може підвищувати шанси на отримання кредиту на більш вигідних умовах, знижувати ризик виникнення прострочень і штрафів, забезпечувати фінансову підтримку в разі непередбачуваних ситуацій та захищати спадкоємців від необхідності погашати борг у разі смерті позичальника. Для банку ж страхування гарантує

компенсацію у разі дефолту, що дозволяє зменшити потребу в резервуванні та підвищити стійкість кредитного портфеля.

Однак для самого позичальника питання про доцільність страхування є дискусійним. Ймовірність настання страхового випадку відносно низька, особливо в разі короткострокових кредитів та невеликих сум, тоді як страхова премія сплачується в будь-якому разі. Тому рішення щодо придбання страхового полісу залежить від індивідуальної фінансової ситуації домогосподарства, рівня ризику втрати доходу та цінності предмета кредитування. Для довгострокових та великих кредитів (іпотека, автокредит, інвестиції в житло або освіту) страхування може бути раціональним інструментом захисту сім'ї та активів. Натомість для дрібних споживчих позик воно часто постає як додатковий фінансовий тягар без суттєвої практичної користі.

В умовах підвищених ризиків, спричинених війною, релокацією населення, нестабільністю ринку праці та різким погіршенням фінансової стійкості домогосподарств, страхування могло б відігравати значно важливішу роль як інструмент спільного з банком розподілу ризику. Однак нинішнє нормативне поле і практики банків не забезпечують достатньої системності його використання. Переважна частина страхових продуктів є стандартизованою, малоприспосованою до сучасних загроз і не охоплює найбільш критичні ризики домогосподарств, такі як тимчасова втрата роботи, зниження заробітку через релокацію чи бойові дії. Саме ці обставини підкреслюють наявність значного потенціалу страхування як елементу управління ризиками споживчого кредитування, який у сучасних реаліях використовується лише частково.

Висновки до розділу 1

Сфера споживчого кредитування ґрунтується на взаємодії великої кількості економічних, поведінкових та інституційних чинників, що

формують складне ризикове середовище для банківських установ. Кредитний ризик у цій системі виступає ключовою загрозою фінансовій стабільності, адже рівень виконання зобов'язань фізичними особами безпосередньо впливає на дохідність, ліквідність і якість активів банку. Його природа охоплює як невизначеність майбутніх дій позичальника, так і чутливість кредитного портфеля до зовнішніх економічних змін. Тому розуміння сутності кредитного ризику та механізмів його мінімізації є фундаментальною передумовою ефективної організації кредитного процесу.

Кредитний ризик проявляється на різних рівнях: у межах конкретної кредитної угоди та на рівні портфеля. Класифікаційні підходи дозволяють впорядкувати різноманітні форми прояву цього ризику.

Фактори виникнення кредитних ризиків мають як внутрішню, так і зовнішню природу. Внутрішні чинники охоплюють якість управлінських рішень, побудову кредитного процесу, використання скорингових моделей, кадрову компетентність та інформаційне забезпечення. Зовнішні фактори формуються макроекономічними умовами, політичною ситуацією, ринком праці та інфляційною динамікою.

Система управління ризиками споживчого кредитування поєднує комплекс організаційних, аналітичних та фінансових інструментів, спрямованих на запобігання, виявлення та пом'якшення загроз. Превентивні підходи сприяють зменшенню ймовірності виникнення проблемної заборгованості. Компенсаційні механізми забезпечують можливість пом'якшити фінансові наслідки у разі дефолту позичальника.

Значний інтерес становить страхування кредитних ризиків як інструмент перерозподілу фінансової відповідальності між позичальником, банком і страховою компанією. Попри додаткові витрати на оформлення полісів, страхування може бути економічно доцільним для позичальників із тривалими кредитами, нестабільним станом здоров'я, високими соціальними ризиками чи обмеженими резервами домогосподарства. Для банків страхові продукти зменшують частку проблемної заборгованості та підвищують

стійкість портфеля. Проте рівень реального застосування страхування в Україні поки не відповідає його потенціалу, що свідчить про необхідність адаптації продуктів до сучасних економічних умов і поглиблення співпраці між банками та страховиками.

Узагальнення теоретичних і нормативних положень свідчить про складність і багатовимірність ризиків споживчого кредитування та потребу в комплексному їх розгляді. Подальший аналіз має зосереджуватися на сучасному стані ринку споживчого кредитування, динаміці ризикових тенденцій, ролі страхування у зменшенні дефолтів і перспективності його ширшого застосування в Україні. Саме ці питання становитимуть основу наступного етапу дослідження.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінювання стану ринку споживчого кредитування в Україні

Ринок споживчого кредитування в Україні у 2019-2024 рр. розвивався під впливом суттєвих макроекономічних та соціальних змін, зумовлених пандемією, повномасштабною війною, високою інфляцією та різкими коливаннями доходів населення. Незважаючи на складні умови, саме сегмент кредитів фізичним особам виявив відносно стійку динаміку, що свідчить про збереження попиту на позикові ресурси з боку домогосподарств.

За період 2019-2024 рр. загальний обсяг споживчих кредитів зріс із 212,5 млрд. грн. у 2019 р. до 291,8 млрд. грн. у 2024 р. (табл. 2.1), тобто на 37%. Попри воєнний шок 2022 р. та часткове падіння ринку, кредитна активність у 2023-2024 рр. повернулася до висхідного тренду.

Таблиця 2.1

Динаміка обсягів споживчих кредитів в Україні за 2019-2024 рр.

Рік	Обсяги споживчих кредитів, млн. грн.	Непрацюючі кредити, надані фізичним особам, млн. грн.	Частка непрацюючих кредитів (NPL), %
2019	212515	33460	15,74
2020	206471	34838	16,87
2021	254385	25036	9,84
2022	221105	20967	9,48
2023	236470	53607	22,67
2024	291760	43534	14,92

За даними звіту НБУ, основний обсяг кредитів фізичних осіб перебуває на балансі банків з державним капіталом – їм належить 54% від загального обсягу кредитного портфеля та 60% від обсягу непрацюючих кредитів. Банки з приватним капіталом обслуговують 37% від загального обсягу кредитів фізичних осіб, а банки іноземних банківських груп – близько 9%. При цьому

найвищий рівень непрацюючих кредитів спостерігається у банків іноземних банківських груп [29].

Частка непрацюючих кредитів (NPL) демонструвала значні коливання протягом аналізованого періоду. Так у 2019-2022 рр. спостерігається поступове зниження непрацюючих кредитів із 15,74% до 9,48%, що відображає відновлення та стабілізацію ринку. Різке зростання частки непрацюючих кредитів у 2023 р. прямо пов'язано з повномасштабною війною, втратою роботи, міграцією та окупацією регіонів. Вже у 2024 р. відбувається зниження до 14,92%, що свідчить про поступову адаптацію банків і позичальників до воєнних умов, активні реструктуризації та повернення частини клієнтів до обслуговування боргу.

Загальна тенденція свідчить, що ринок споживчого кредитування відновлює обсяги, але залишається вразливим до шоків, що підтверджує високі ризики сектору.

Регіональна структура споживчого кредитування в Україні демонструє суттєву асиметрію, яка протягом 2019-2024 рр. лише посилилася під впливом воєнних дій, внутрішньої міграції та зміни економічної активності.

Найбільшу частку традиційно займає Київська область разом із м. Києвом, де обсяг кредитів у 2024 р. досяг 141,7 млрд. грн., що становить майже половину ринку (додаток А). Такий дисбаланс пояснюється високою платоспроможністю населення, концентрацією робочих місць, складом позичальників із вищими доходами та більшою доступністю банківських послуг.

В західних областях України обсяг споживчих кредитів збільшився з 29,7 млрд. грн. у 2019 р. до 49,6 млрд. грн. у 2024 р. (рис. 1.2).

Таку динаміку формують два ключові фактори: відносна безпека територій та значний приплив внутрішньо переміщених осіб, які переносять споживчий попит і кредитну активність у ці регіони.

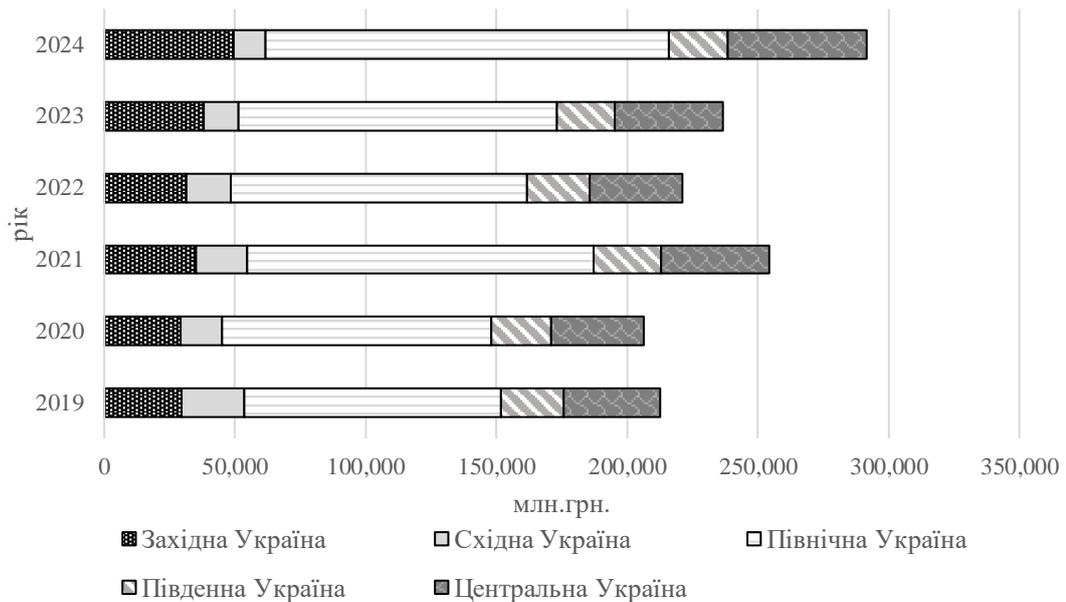

Рис. 2.1. Регіональна структура споживчого кредитування в Україні за 2019-2024 рр.

Центральні області демонструють поступове та відносно передбачуване зростання – від 36,9 млрд. грн. у 2019 р. до 53,4 млрд. грн. у 2024 р. Цей регіон отримав часткове перенесення економічної активності з півдня та сходу, а також стабільніше відновлення ринку праці.

Найбільш проблемними залишаються південні та східні області. Південь характеризується стагнацією через руйнування інфраструктури, окупацію частини територій та зниження економічної активності. Східні області зазнали найбільшого падіння: сукупний обсяг кредитування зменшився удвічі (з 24 до 12 млрд. грн.), що відображає тяжкі наслідки бойових дій, депопуляцію та втрату робочих місць.

Таким чином, структура ринку споживчого кредитування змістилася на користь безпечніших регіонів – Заходу та Центру, тоді як Схід і Південь зазнали значної деградації кредитної активності.

Середня ставка за споживчим кредитом в Україні коливалася в межах 27-38% річних (рис. 2.2), що свідчить про відносно високий рівень вартості кредитних ресурсів порівняно з європейськими ринками. Наприклад,

споживчі кредити у Європі станом на 2025 р. мають ставки приблизно 9-10% [30], зокрема у Польщі – 9-13% [31].

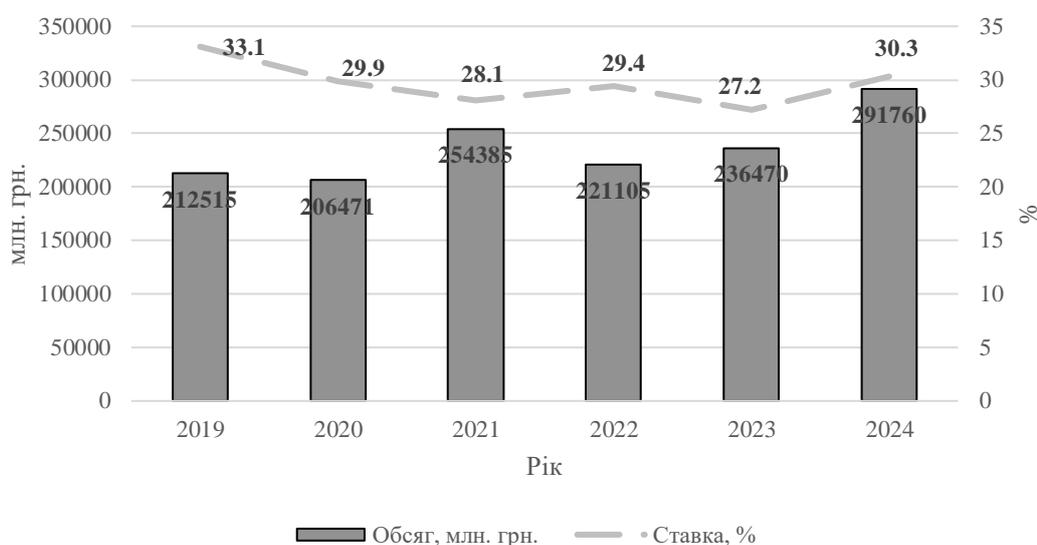

Рис. 2.2. Співвідношення обсягів споживчого кредитування та ставок по Україні протягом 2019-2024 рр.

Найнижчі ставки за споживчими кредитами спостерігаються в м. Київ та Київській області від 28,2% у 2019 р. до 23,2% у 2024 р (додаток Б). Найдорожчими є споживчі кредити на Західній Україні, їхня вартість у 2024 р. становить від 36,2 до 39,2%.

Загалом простежується чіткий зв'язок між регіоном та рівнем кредитного ризику: нижчі ставки – в регіонах із сильними економічними центрами та високою часткою офіційної зайнятості, вищі – у регіонах з більшим рівнем невизначеності, міграції, тінізації доходів та сезонності роботи населення.

Розрахований в таблиці 2.3 коефіцієнт кореляції між середніми процентними ставками за споживчими кредитами та обсягами кредитування свідчить про помірний обернений зв'язок: зі зниженням вартості кредитів їхня сукупна заборгованість зростає, тоді як вищі ставки супроводжуються нижчими обсягами кредитування. Така залежність є логічною з позиції

ринкової поведінки домогосподарств: доступніші кредитні продукти стимулюють попит, тоді як дорожчі – стримують його.

Таблиця 2.3

Розрахунок коефіцієнта кореляції між обсягами кредитування та ставками в Україні протягом 2019-2024 рр.

Рік	Обсяг, млн. грн.	Ставка, %	Коефіцієнт кореляції, r
2019	212515	33,1	-0,24
2020	206471	29,9	
2021	254385	28,1	
2022	221105	29,4	
2023	236470	27,2	
2024	291760	30,3	

Отже, ринок споживчого кредитування України у 2019-2024 рр. розвивався в умовах високої економічної нестабільності, але зберіг загальну тенденцію до зростання. Обсяг кредитів фізичним особам збільшився до 291,8 млрд. грн. у 2024 р., водночас якість портфеля залишається нестабільною: частка непрацюючих кредитів коливалася від 9 до 22,7%. Процентні ставки за споживчими кредитами залишаються високими – 23-39% залежно від регіону. Виявлений помірний обернений кореляційний зв'язок між ставками та обсягами кредитування свідчить про високу чутливість позичальників до вартості фінансування.

Таким чином, ринок споживчого кредитування України зберігає потенціал до розвитку, але характеризується підвищеним рівнем ризику та значними регіональними диспропорціями. Це актуалізує потребу в удосконаленні механізмів захисту кредиторів і позичальників, серед яких важливу роль відіграють інструменти страхування кредитних ризиків

2.2. Аналіз сектору покриття кредитних ризиків страхового ринку України

Сектор страхування кредитних ризиків в Україні поступово набуває більшої ролі у забезпеченні стабільності споживчого кредитування, особливо в умовах зростання неплатоспроможності населення. Страхові компанії пропонують різні програми покриття кредитних ризиків, покликані зменшити ймовірність втрат для банків та пом'якшити фінансові наслідки для позичальників у разі настання непередбачуваних подій.

Дані, представлені в таблиці 2.4, свідчать про різку нестабільність сегмента страхування кредитних ризиків упродовж аналізованого періоду, що обумовлено як макроекономічними шоками, так і трансформацією попиту на банківські та страхові послуги.

Таблиця 2.4

Показники ринку страхування кредитних ризиків в Україні протягом 2020-2024 рр.

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг страхових премій, млн. грн.	259,1	110,3	18,1	19,9	25,2
Обсяг страхових виплат, млн. грн.	217,3	31,8	55,9	125,8	4,6
Кількість укладених договорів	1310	428	176	238	703
Рівень виплат, %	83,9	28,8	308,8	632,2	18,3
Кількість договорів страхування, за якими не виконано страхові зобов'язання у визначений договором термін	0	0	0	0	0

Обсяг страхових премій у 2020 р. становив 259,1 млн. грн., однак уже у 2021 р. скоротився більш ніж удвічі – до 110,3 млн. грн., а у 2022 р. впав до 18,1 млн. грн. Така динаміка зумовлена зниженням кредитної активності, різким зростанням ризиків позичальників під час воєнного стану та переорієнтацією страхових компаній на менш ризикові види страхування. У

2023-2024 рр. спостерігається незначне відновлення: премії зросли до 19,9 млн. грн. та 25,2 млн. грн. відповідно, однак їх рівень залишається критично низьким порівняно з докризовими показниками.

Обсяг страхових виплат також демонструє нестабільний характер. Якщо у 2020 р. він становив 217,3 млн. грн., то у 2021 р. скоротився до 31,8 млн. грн., а у 2024 р. упав до 4,6 млн. грн. При цьому 2023 рік характеризується аномально високим рівнем виплат – 125,8 млн. грн., що пов'язано із зростанням кількості страхових випадків унаслідок погіршення фінансового стану позичальників, втрати роботи, міграції та інших наслідків війни. Рівень виплат (% від премій) у 2023 р. досяг 632,2%, що свідчить про суттєву збитковість страхування кредитних ризиків для страховиків у цей період. У 2024 р. коефіцієнт виплат знизився до 18,3%, що вказує на скорочення кількості страхових випадків або значне посилення умов договорів.

Кількість укладених договорів страхування у 2020 р. становила 1310, але протягом наступних років скорочувалася та досягла мінімуму в 2022 р. – лише 176 договорів. У 2023-2024 рр. кількість договорів зросла (238 і 703 відповідно), що може свідчити про поступове відновлення інтересу до страхування кредитних ризиків, хоча загальний обсяг ринку все ще суттєво нижчий за докризовий. Водночас кількість договорів, за якими страховик не виконав зобов'язання у визначені строки, протягом усього періоду залишається нульовою, що формально підкреслює виконання страховиками своїх контрактних зобов'язань. Проте низька кількість договорів та значна компенсація збитків у кризовий період можуть вказувати на жорсткішу оцінку ризиків і зменшення охоплення клієнтів.

Таким чином, ринок страхування кредитних ризиків залишається малорозвиненим та недостатньо інтегрованим у систему управління кредитними ризиками банків. Водночас окремі позитивні сигнали (зростання кількості договорів у 2024 р., стабілізація рівня виплат) свідчать про можливість поступового відновлення цього сегмента.

Український ринок страхування пропонує не так багато інструментів, які реально забезпечують покриття кредитних ризиків, причому їх функціональність суттєво відрізняється за глибиною покриття та цільовим призначенням. Порівняльний аналіз декількох продуктів страхування наведений в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Порівняльна характеристика страхових інструментів покриття
кредитних ризиків

Параметр	ТДВ СК «АРКС Лайф», ПрАТ СК «ВУСО», ПрАТ СК «Універсальна», ПрАТ СК «УНІКА» («Страхування готівкового кредиту») [32]	АТ СК «ТАС» («Кредитний захист») [33]	ПрАТ СК «ПЗУ Україна» («Позичальник») [34]
Тип страхового продукту	Страхування життя та працездатності позичальника	Комплексне страхування життя, здоров'я та втрати роботи	Страхування непогашення кредиту, фінансових ризиків, втрати платоспроможності
Клас страхування	1 «Нещасні випадки», 2 «Страхування на випадок хвороби», частково 14 «Страхування кредитів»	1 «Нещасні випадки», 2 «Страхування на випадок хвороби», 16 «Фінансові ризики»	14 «Страхування кредитів», 15 «Поруки та гарантії», 16 «Фінансові ризики»
Страхова сума	До залишку боргу	Дорівнює сумі кредиту	В межах залишку боргу
Страховий тариф	0,2%/міс.	від 0,78%/міс.	0,2-1,5%/міс. (фіз. особи), 1,2-2,0%/міс. (юр. особи)
Відповідність потребам ринку	Висока, але з вузьким набором ризиків	Дуже висока, але дорожча та з обмеженнями	Найвища

Найбільш масовими залишаються програми банківського страхування, такі як продукти ПриватБанку, які забезпечують базовий захист лише від двох ключових ризиків – смерті та інвалідності позичальника. Хоча ці програми доступні, їх охоплення є вкрай обмеженим і не враховує реальні загрози фінансовій нестабільності домогосподарств, зокрема втрату роботи чи різку зміну доходу.

Більш комплексний підхід демонструє продукт «Кредитний захист» від АТ СК «ТАС», який охоплює широкий спектр ризиків – від травм до втрати роботи, що робить цей продукт наближеним до стандартів європейського ринку. Водночас цей продукт має низку істотних обмежень щодо статусу позичальника та його офіційної зайнятості, через що не може бути масовим у сучасних українських умовах, де значна частка населення працює неофіційно або має нестабільні джерела доходу.

Найбільший ступінь відповідності сутності страхування кредитних ризиків демонструють програми ПрАТ СК «ПЗУ Україна», які належать до класів 14, 15 та 16 відповідно до вимог Національного банку. Саме ці продукти найбільше відповідають концепції зниження кредитного ризику для банку, оскільки передбачають часткове або повне покриття неповернення боргу незалежно від причин, включаючи дефолт позичальника як економічну подію, а не лише фізичні ризики.

Відповідно до законодавства, клас страхування 14 «Страхування кредитів» стосується відшкодування збитків кредиторю у разі непогашення або неповного погашення позичальником кредиту чи процентів [20]. Тобто об'єктом страхування є фінансовий ризик неповернення, а не життя, здоров'я чи майно позичальника.

Проте на практиці в Україні більшість страхових продуктів, які банки пропонують позичальникам, не належать до класу 14, а фактично страхують життя та здоров'я, предмет застави, покривають тим часу непрацездатність або втрату роботи, інколи страхують фінансові ризики в активних операціях. Таким чином, сьогодні кредитні ризики банку покриваються опосередковано, через страхування факторів, які можуть спричинити дефолт позичальника, а не самого факту неплатежу.

Додатковим підтвердженням низької активності на ринку страхування кредитних ризиків є структура надходжень за видами страхування провідних страхових компаній. Так, у 2024 році в АТ СК «ТАС» питома вага надходжень зі страхування кредитів становить всього 0,1% та є мізерною

порівняно з основними напрями діяльності страховика (рис. 2.3). Найбільші частки займають ОСЦПВ (32,10%), «Зелена картка» (28,60%) та КАСКО (17,80%), що свідчить про домінування класичних та масових видів страхування, тоді як сегмент кредитних ризиків залишається фактично нерозвиненим. Подібна структура надходжень демонструє низький ринковий попит на страхові продукти, пов'язані з покриттям ризику неповернення кредитів, та відповідно – обмежену зацікавленість страховиків у їх розробці та впровадженні.

Рис. 2.3. Надходження за видами страхування АТ СК «ТАС» у 2024 р.

В умовах високої ймовірності дефолтів домогосподарств та складного макроекономічного середовища страхові компанії обирають консервативну політику, концентруючись на видах страхування з більш передбачуваною збитковістю.

Таким чином, ринок страхування кредитних ризиків в Україні перебуває на початковій стадії розвитку і характеризується низькою пропозицією продуктів та значними прогалинами у практичній реалізації потенціалу класу 14 «Страхування кредитів». Однак сучасні виклики формують об'єктивну потребу у розширенні страхового покриття кредитних операцій.

2.3. Оцінювання ефективності управління ризиками споживчого кредитування

Оцінювання ефективності управління ризиками споживчого кредитування доцільно розпочати з аналізу ключових індикаторів, що відображають ризиковість кредитного портфеля банків України та здатність фінансових установ компенсувати можливі збитки.

Рівень покриття непрацюючих кредитів резервами є одним із ключових показників ефективності управління ризиками у сфері споживчого кредитування. Він демонструє, наскільки банки здатні компенсувати потенційні збитки у разі повного або часткового дефолту позичальників.

Надзвичайно високий рівень покриття у розмірі 360,7% у 2022 році (рис. 2.4) свідчить про максимально консервативну політику резервування, яка формувалася в умовах різкого зростання ризиків після початку повномасштабної агресії. Банки закладали значні резерви «наперед», реагуючи на невизначеність платоспроможності домогосподарств, масштабні переміщення населення, втрату роботи, падіння економічної активності та різке погіршення прогнозів щодо повернення кредитів.

Рис. 2.4. Динаміка рівня покриття непрацюючих споживчих кредитів резервами банків України у 2022-2024 рр.

У 2023 році показник різко зменшився до 117,4%, що свідчить про адаптацію системи управління ризиками до нових умов. Банки почали оптимізувати витрати на резервування, оскільки фактичний рівень неповернень виявився нижчим за очікування, а реструктуризації частини кредитів дозволили зменшити обсяг непрацюючих кредитів.

У 2024 році рівень покриття становив 119,3%, що свідчить про стабілізацію підходів банків до формування резервів. Поточний рівень дещо перевищує мінімально достатній поріг (близько 100%), тобто резерви покривають обсяг непрацюючих кредитів, але не створюють суттєвого запасу міцності.

Варто зазначити, що резерви формуються на основі як фактичних дефолтів, так і очікуваних кредитних збитків, відповідно до вимог МСФЗ 9 [35]. Це означає, що їхня величина є індикатором не лише поточного стану портфеля, а й прогнозів банків щодо майбутніх ризиків. Поступове зниження покриття у 2023-2024 рр. сигналізує про те, що банки оцінюють ризики споживчого кредитування як помірні, але водночас намагаються зберігати певний запас ліквідності для підтримання стабільності.

Таким чином, рівень покриття резервами залишається достатнім для компенсації можливих збитків, однак не створює значного буфера, що може стати проблемою в умовах зростання вартості життя, високої інфляції або нових хвиль неплатоспроможності позичальників. Це підкреслює важливість використання ширшого спектра інструментів управління ризиками, зокрема страхування кредитів, підвищення точності скорингових моделей, удосконалення моніторингу та реструктуризації боргів.

Водночас оцінювання ефективності системи управління ризиками споживчого кредитування неможливе без аналізу нормативів кредитного ризику та регулятивного капіталу, оскільки саме вони виконують ключову захисну функцію, обмежуючи надмірну концентрацію ризиків та визначаючи здатність банківської системи поглинати потенційні збитки.

Регулятивний капітал (Н1) упродовж 2022-2024 рр. демонструє позитивну динаміку: його обсяг зріс із 211,1 млрд. грн. до 268,8 млрд. грн. (табл. 2.6), що свідчить про посилення здатності банків акумулювати втрати та підтримувати стабільність кредитних портфелів навіть у період воєнної економіки.

Таблиця 2.6

Динаміка нормативів капіталу та кредитних ризиків банків України
протягом 2022-2024 рр.

Норматив		Роки			Абсолютне відхилення		
		2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
Н1	Регулятивний капітал, млн. грн.	211091,10	258340,6	268813,1	47 249,50	10 472,50	10472,5
НРК	Норматив достатності регулятивного капіталу, %	19,68	21,07	17,35	1,39	-3,72	-3,72
Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, %	17,80	15,53	15,09	-2,27	-0,44	-0,44
Н8	Норматив великих кредитних ризиків	86,33	63,13	66,53	-23,20	3,40	3,4

Норматив достатності регулятивного капіталу (НРК) залишається суттєво вищим за мінімально встановлений рівень: після зростання до 21,07% у 2023 р. він знизився до 17,35% у 2024 р., однак зберіг майже дворазовий запас міцності порівняно з регуляторними вимогами. Такий рівень достатності капіталу підтверджує здатність банківської системи виконувати свою захисну функцію – поглинати збитки від потенційних дефолтів у сфері споживчого кредитування.

Позитивною ознакою ефективності управління ризиками є зниження нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента

(Н7) з 17,8% до 15,1%, що засвідчує поступове зменшення концентрації ризиків та диверсифікацію кредитного портфеля. Це особливо важливо в сегменті споживчих кредитів, де значний обсяг проблемної заборгованості може виникати внаслідок дефолтів фізичних осіб, чия платоспроможність є більш чутливою до економічних шоків.

У сукупності такі параметри свідчать, що банківська система зберігає здатність підтримувати стійкість кредитування домогосподарств, оскільки має достатню капітальну подушку і дотримується вимог щодо лімітування.

Подальша оцінка ефективності управління ризиками потребує глибшого аналізу структури кредитного ризику за класами позичальників (додаток В), оскільки саме він визначає рівень очікуваних збитків та навантаження на капітал і резерви. Загальна сума кредитного ризику зменшилася з 70,4 млрд. грн. у 2022 р. до 53,6 млрд. грн. у 2024 р., що є позитивним сигналом щодо якості портфеля. Проте це скорочення нерівномірне за класами, і саме структура змін формує реальну картину ризиків. Найпомітніше зменшення відбулося у 5 класі – найбільш ризиковому сегменті: мінус 16,8 млрд. грн. за два роки. Частка цього класу знизилася з 82,6% до 77,1%, однак він продовжує домінувати в структурі ризиків.

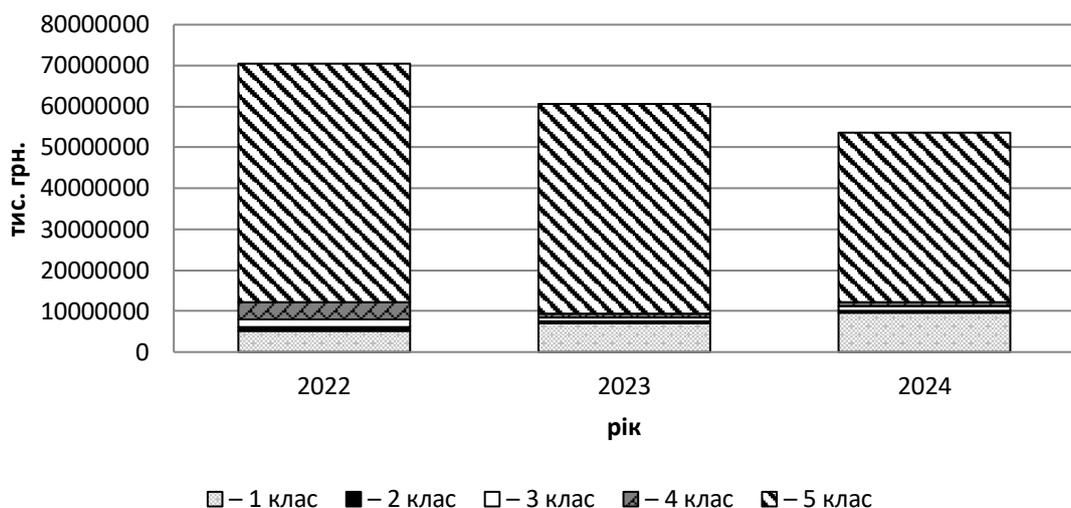

Рис. 2.5. Розмір кредитного ризику за класами боржника протягом 2022-2024 рр.

Незважаючи на зниження проблемного сегмента, сума заборгованості зростає: з 224,3 млрд. грн. у 2022 р. до 295,6 млрд. грн. у 2024 р.. Це означає, що банки продовжують активне кредитування населення, що вимагає не лише резервного покриття, а й достатніх капітальних буферів.

Отже, ефективність управління ризиками споживчого кредитування залишається відносно високою, однак має обмеження, пов'язані зі структурою кредитного ризику та макроекономічною нестабільністю. Це підсилює потребу в розвитку додаткових інструментів. Проте їхня інтеграція потребує стратегічної адаптації під реалії ринку, де кредитні ризики залишаються системними і стійкими.

Висновки до розділу 2

Ринок споживчого кредитування в Україні протягом 2019-2024 рр. розвивався в умовах суттєвих макроекономічних викликів, однак зберіг висхідну динаміку та став одним із найстійкіших сегментів банківського сектору. Зростання портфеля з 212,5 до 291,8 млрд. грн. супроводжувалося нерівномірним коливанням частки непрацюючих кредитів, що коливалася від 9% до понад 22%, демонструючи високу чутливість домогосподарств до економічних шоків. Воєнні дії, зміна структури зайнятості, міграція та погіршення добробуту населення спричинили різку регіональну асиметрію: кредитна активність змістилася у бік більш безпечних західних та центральних областей, тоді як східні та південні регіони зазнали глибокого падіння. Додатковим індикатором ризиковості є високі процентні ставки (23-39%), що суттєво перевищують європейські значення та обмежують доступність кредитування для фізичних осіб.

Сектор страхування кредитних ризиків, який мав би виконувати стабілізуючу роль у системі кредитування населення, залишається малорозвиненим. У 2020-2024 рр. ринок продемонстрував різке падіння страхових премій, низький рівень охоплення клієнтів та значну збитковість

окремих років. Це свідчить про відсутність сформованої пропозиції якісних продуктів, невисоку зацікавленість банків у передачі кредитного ризику страховикам та низький рівень фінансової грамотності позичальників. Більшість масових страхових програм не належать до класу 14 «Страховання кредитів», а покривають лише ризики життя, втрати працездатності чи застави, тобто знижують кредитний ризик опосередковано, але не забезпечують повноцінного захисту кредитора від дефолту позичальника. Це створює суттєвий дисбаланс між потребами ринку та реальним функціоналом страхових продуктів.

Показники ефективності управління ризиками свідчать про загалом достатню стійкість банківської системи, однак із низкою ризикових обмежень. Резерви покривають непрацюючі кредити на рівні 117-119%, що є близьким до мінімально достатнього рівня, але не забезпечує суттєвого буфера у разі нових хвиль неплатоспроможності. Регулятивний капітал зростає, а його достатність удвічі перевищує норматив, що підтверджує здатність банків поглинати збитки, однак структура кредитного ризику залишається проблемною: домінування 5-го класу позичальників відображає концентрацію ризиків у найбільш вразливих групах населення. Водночас обсяг кредитів продовжує збільшуватися, що підсилює навантаження на капітал і вимагає більш диверсифікованих інструментів захисту.

У сукупності тенденції ринку свідчать про те, що система управління ризиками базується передусім на резервуванні та капіталі, тоді як інструменти страхування практично не задіяні. Обмежена пропозиція страхових продуктів, низький попит та нормативна невизначеність класу 14 стримують розвиток ефективної моделі передачі кредитного ризику. Подальший розвиток ринку споживчого кредитування та його стійкість прямо залежать від здатності банківської та страхової систем адаптуватися до нових ризиків. Це актуалізує необхідність розширення спектру страхових інструментів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

3.1. Розвиток механізмів управління кредитними ризиками на основі страхування

Ефективне управління кредитними ризиками в сучасних умовах воєнної нестабільності, високої інфляції та зростаючої фінансової вразливості домогосподарств потребує розширення і модернізації інструментів ризик-менеджменту. Страхування кредитних ризиків, попри низьку поширеність в Україні, розглядається провідними дослідниками як один із найбільш перспективних механізмів мінімізації збитків банків та стабілізації кредитного ринку [36, с. 102; 37].

З позиції класичної теорії трансферу ризику страхування забезпечує банку можливість передати частину ризикового навантаження страховій компанії, фактично обмінюючи потенційні збитки на визначений страховий тариф [36, с. 103]. Такий механізм дозволяє уникнути необхідності надмірного резервування, зберігаючи ліквідність кредитних установ і покращуючи якість портфеля. Проте аналіз ринку показує, що вітчизняні банки рідко використовують цей інструмент через недовіру до фінансової стійкості страхових компаній, складність процедур та високі тарифи [36, с. 103]. Водночас у кризових умовах саме страховий сектор може відігравати функцію амортизатора ризиків, які банки не здатні покривати самостійно, що актуалізує питання оновлення існуючих практик.

У науковій літературі пропонується низка інноваційних методів підвищення ефективності страхового захисту кредитних операцій. Серед них виокремлюють використання кредитних дефолтних свопів, які дозволяють передавати ризики дефолтів великим фінансовим інституціям; InsurTech-рішень, що автоматизують актуарні розрахунки; смарт-контрактів на основі

блокчейну, які забезпечують прозорість і миттєве врегулювання страхових подій; динамічне ціноутворення страхових тарифів та гібридні банкострахові продукти [37, 38]. Ці інструменти формують основу для якісного оновлення українського ринку кредитного страхування.

У сучасних умовах трансформації страхового ринку штучний інтелект (ШІ) стає не лише технологічним трендом, а й фундаментом нових стандартів у роботі страховиків, забезпечуючи персоналізацію страхових продуктів, автоматизацію процесів та підвищення точності ризикових оцінок [39]. Саме ці технологічні зрушення створюють підґрунтя для формування інноваційного ШІ-полісу з динамічною оцінкою ризиків, який може суттєво модернізувати механізми управління кредитними ризиками в Україні.

На відміну від традиційних страхових продуктів, де ризик оцінюється одноразово на момент укладення договору, ШІ-поліс передбачає постійне оновлення індивідуального ризикового профілю позичальника на основі алгоритмів машинного навчання. Динамічна переоцінка ризику дозволяє страховикові коригувати розмір страхового покриття та тарифу, а банку – знижувати потребу у надлишковому резервуванні.

Переваги такого підходу підтверджуються міжнародною практикою, де ШІ вже використовується для прогнозування дефолтів, оцінки збитків і автоматичного врегулювання претензій. ШІ здатен не тільки прискорити обробку страхових випадків, а й зменшити операційні витрати за рахунок автоматизації перевірок, використання комп'ютерного зору та виявлення аномальних або шахрайських заявок. Застосування ШІ також підсилює клієнтську взаємодію: чат-боти з функціями машинного навчання здійснюють первинний андеррайтинг, супроводжують клієнта при оформленні полісу, надають консультації та збирають дані для алгоритмічної оцінки ризику [40].

Водночас інтеграція ШІ у страхування створює і нові виклики. Страховики повинні готувати персонал до роботи зі складними ІТ-системами, інвестувати у підвищення кваліфікації та перебудовувати

внутрішню культуру, адже успішне застосування штучного інтелекту вимагає готовності організації до інновацій [40]. Підсилюється також значення кібербезпеки, адже моделі ШІ працюють із великими масивами персональних і фінансових даних, що робить їх потенційними цілями для кібератак. Ризики, пов'язані з некоректними даними, алгоритмічними помилками та недостатнім людським контролем, зберігають свою актуальність, підкреслюючи важливість поєднання автоматизації з експертною оцінкою андеррайтерів.

Крім технічних викликів, важливо враховувати нормативну базу. Європейський Закон про штучний інтелект вимагає підвищеної прозорості, належного управління ризиками та пояснюваності рішень ШІ-систем [41]. Тому ШІ-поліс має працювати в рамках чітких процедур, передбачаючи доступ клієнта до інформації про логіку прийняття рішень та збереження контролю людини над ключовими процесами.

Ще одним інноваційним інструментом є створення кредитних ризикових пулів, які дозволяють перерозподіляти ризики між банками, страховими компаніями та фондами гарантування.

Ідея створення спільного пулу страхування кредитних ризиків ґрунтується на принципі мутуалізації, який широко використовується як у боргових механізмах, так і у класичній страховій моделі. У загальноекономічній трактовці мутуалізація означає розподіл ризику або боргового навантаження між усіма учасниками системи, що зменшує фінансовий тягар окремих суб'єктів і стабілізує систему в цілому. Як показує досвід ЄС, де механізми спільних запозичень та спільних гарантій використовуються для підтримки країн, що переживають кризу, розподіл ризику знімає пік фінансового тиску з окремих учасників і робить систему більш стійкою, хоч і створює ризики моральної небезпеки та потребує високої внутрішньої довіри [42].

У страхуванні сама логіка бізнес-моделі побудована на об'єднанні ризиків у великий пул, коли страхувальники сплачують внески, а отримані

ресурси використовуються для покриття збитків окремих учасників. У класичних прикладах (автостраховання, страхування життя, здоров'я) саме ефект великої вибірки та колективного покриття забезпечує фінансову стабільність, передбачуваність збитковості та нижчі страхові тарифи порівняно з індивідуальним страхуванням [42].

У моделі спільного кредитного пулу цей принцип переноситься на сферу кредитного ризику. Замість того, щоб кожен банк чи страховик окремо покривав ризик дефолту своїх позичальників, створюється єдиний взаємний фонд, до якого роблять внески всі учасники – банки, страхові компанії, інколи навіть небанківські фінансові установи. У разі дефолту одного позичальника збитки не лягають повністю на кредитора, а розподіляються в межах пулу, що знижує витрати кожного окремого його учасника та робить систему стійкішою до шоків.

Попри очевидні переваги мутуалізованих моделей, створення спільного пулу кредитного ризику супроводжується низкою структурних викликів, характерних для будь-яких механізмів колективного покриття збитків, а саме:

- проблема справедливого розподілу внесків і премій;
- потреба в довгостроковій інституційній та фінансовій підтримці;
- субсидування ризикових учасників [43].

Таким чином, успішність впровадження буде залежати від здатності створити чесні правила участі, забезпечити якісні механізми контролю ризиків і побудувати інфраструктуру, яка дозволить всім учасникам системи отримувати вигоду від колективного покриття збитків.

Систематизація проблем, інноваційних рішень та очікуваних ефектів демонструє, що ключові виклики у сфері управління кредитними ризиками мають комплексний характер і одночасно стосуються інституційного, технологічного, поведінкового та нормативного середовищ. В умовах війни, нестабільності доходів домогосподарств та високої мінливості макроекономічних показників традиційні підходи (резервування,

лімітування, поглиблений скоринг та класичне страхування життя чи застави) виявилися недостатніми. Вони переважно реагують на вже проявлений ризик, але не забезпечують його динамічної профілактики.

Запропоновані в таблиці 3.1 інновації вирішують саме ці структурні прогалини.

Таблиця 3.1

Варіанти вирішення виявлених проблем в управлінні кредитними ризиками

Проблема	Інноваційне рішення	Очікуваний ефект
Надмірне резервування та слабка диверсифікація інструментів управління ризиками	Заміщення частини резервів страхуванням	Зменшення навантаження на капітал банків, оптимізація структури ризик-менеджменту
Висока частка непрацюючих кредитів і низька прогнозованість дефолтів	ШІ-поліс із динамічною оцінкою ризику	Точніша оцінка ризику, зменшення дефолтів, індивідуалізація страхового покриття
Відсутність механізмів колективного розподілу ризику між банками та страховиками	Модель «спільного пулу кредитного ризику»	Стабілізація ринку, зниження ризиків окремих банків
Обмежене використання класу страхування 14 через неузгодженість практики та слабку пропозицію	Стандартизація кредитно-страхових продуктів, розширені поліси	Розширення ринку страхування кредитів, збільшення ролі страхових механізмів у покритті ризиків

Головні проблеми системи управління кредитними ризиками мають комплексний характер і походять одразу з трьох рівнів: ризиковості позичальника, недосконалості ринку страхування та інституційних недоліків регулювання. Запропоновані інноваційні рішення відповідають цим рівням: технологічні (ШІ-поліс), інфраструктурні (спільний пул), продуктові (розширені поліси) та регуляторні (стандартизація класу 14).

3.2. Перспективи розвитку страхування кредитних ризиків в Україні

Сегмент страхування кредитних ризиків в українських реаліях досі перебуває на етапі становлення, хоча потреба в ньому зростає швидше, ніж ринок встигає адаптуватися. Потенціал ринку значно ширший за наявну пропозицію: він відкриває можливості для інновацій, використання даних у реальному часі, партнерських моделей між банками та страховиками, а також створення прозорих і стандартизованих форматів покриття ризиків для різних категорій позичальників. Саме ці напрямки визначають ключові перспективи подальшого розвитку страхування кредитних ризиків в Україні.

Однією з передумов реалізації цього потенціалу є розуміння того, наскільки готовим є ринок до впровадження інноваційних страхових продуктів та які бар'єри можуть стримувати їх розвиток. Для цього важливо оцінити внутрішні сильні та слабкі сторони сучасних підходів до страхування кредитних ризиків, а також зовнішні можливості й загрози, що формуються під впливом економічних, технологічних та регуляторних чинників. Саме SWOT-аналіз дає змогу системно окреслити ці аспекти та визначити стратегічні орієнтири для запровадження таких продуктів, як ШІ-поліс із динамічною оцінкою ризиків.

Таблиця 3.2

SWOT-аналіз ШІ-полісу із динамічною оцінкою ризиків

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<ul style="list-style-type: none"> - підвищена точність оцінки ризику; - персоналізація страхових тарифів; - операційна ефективність; - автоматизація процесів. 	<ul style="list-style-type: none"> - висока залежність від якості даних; - відсутність повноцінного законодавчого регулювання; - проблема прозорості; - ризик алгоритмічних упереджень; - висока вартість інтеграції; - операційні ризики автоматизації [44-46].
Можливості (O)	Загрози (T)
<ul style="list-style-type: none"> - формування нового інноваційного ринку страхування; - розширення доступності страхування; - експорт технологій на інші ринки. 	<ul style="list-style-type: none"> - загрози кібератак та витоку даних; - юридичні та етичні загрози; - монополізація ринку великими гравцями; - ризик соціальної дискримінації; - нестабільність моделей під час форс-мажорів [44-46].

SWOT-аналіз демонструє, що впровадження ШІ-поліса із динамічною оцінкою ризиків має значний потенціал підвищити якість управління кредитними ризиками в Україні, проте його ефективність безпосередньо залежить від збалансування переваг та викликів. З одного боку, ШІ відкриває можливості для суттєво точнішого тарифоутворення, зменшення збитковості портфеля, підвищення операційної ефективності та розширення доступності страхування. З іншого – впровадження таких технологій стикається з низкою обмежень: від регуляторних прогалин і високої вартості інтеграції до ризиків дискримінації та загроз кібербезпеки.

З огляду на проведений SWOT-аналіз, найбільш доцільним для впровадження ШІ-поліса із динамічною оцінкою ризиків є застосування SO-стратегії, яка в класичній методології SWOT визначається як стратегія «активного наступу» та передбачає використання сильних сторін інновації для реалізації наявних ринкових можливостей. Як зазначено в підходах до стратегічного планування, SO-стратегія полягає у використанні сильних сторін для реалізації можливостей [47].

Такий вибір зумовлений тим, що ринок кредитного страхування в Україні перебуває у фазі становлення, має невисоку конкуренцію та демонструє потребу у якісно нових інструментах зниження кредитного ризику. Дана стратегія дозволяє не лише адаптувати продукт до ринкових умов, а й формувати нові стандарти кредитного та страхового обслуговування.

Для проведення оцінки економічної доцільності впровадження ШІ-полісу використано показники АТ КБ «ПриватБанк» за 2024, які наведено у таблиці 3.3.

На основі даних про використання штучного інтелекту американською фінтех компанією Zest AI [48], вважаємо, що впровадження ШІ-полісу дозволить зменшити частку дефолтів на 20%.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для розрахунку економічної доцільності впровадження ШІ-полісу на основі показників АТ КБ «ПриватБанк» у 2024 р.

Обсяг портфеля споживчих кредитів банку, тис. грн.	102725736,00
Частка проблемних кредитів, %	5,74
Обсяг проблемних кредитів, тис. грн.	5896935,00
Рівень резервування, %	100,23%
Обсяг резервів, тис. грн.	5910553,53

У такому випадку обсяг проблемної заборгованості зменшується на:

$$5896935 \text{ тис. грн.} \times 20\% = 1179387 \text{ тис. грн.}$$

Відповідно, новий обсяг проблемних кредитів становить 4717548 тис. грн., а потреба в резервах:

$$4717548 \text{ тис. грн.} \times 100,23\% = 4728398,36 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, ШІ-поліс дозволяє вивільнити 1182155,17 тис. грн. резервів.

Отриманий економічний ефект має комплексний характер. По-перше, зменшення обсягу резервів безпосередньо підвищує фінансовий результат банку та покращує показники капіталу. По-друге, вивільнення частини резервів створює додатковий фінансовий простір для розширення кредитування або покриття інших ризиків без необхідності залучення додаткового капіталу.

Навіть за умови наявності витрат на впровадження ШІ-рішень, які можуть включати інтеграцію інформаційних систем, навчання персоналу та адаптацію бізнес-процесів, очікуваний економічний ефект має довгостроковий характер і перевищує початкові витрати.

Отже, впровадження ШІ-полісу із динамічною оцінкою кредитних ризиків є економічно доцільним для банківського сектору України. Основна перевага цього інструменту полягає не лише у зниженні рівня проблемної заборгованості, а й у посиленні захисної функції капіталу банку, підвищенні стійкості кредитного портфеля та формуванні передумов для більш

збалансованого розвитку споживчого кредитування в умовах високих ризиків.

Уже зараз українські банки активно впроваджують цифрові канали, і страхові послуги мають йти тим самим шляхом. Ідея – зробити оформлення і обслуговування кредитної страховки настільки ж простим, як користування мобільним додатком банку. Наприклад, небанки можуть пропонувати опцію страхування кредитного ліміту у кілька кліків. Монобанк у 2020-2022 рр. тестував такий продукт: за 0,7% на місяць від суми боргу клієнт міг застрахувати свій кредитний ліміт по картці, і страховик погасив би борг банку, якби клієнт не міг платити з об'єктивних причин [49].

У майбутньому українські банки можуть автоматично додавати базове страхове покриття до кожного споживчого кредиту (скажімо, на 3-6 місяців платежів), а клієнт в додатку має можливість одним натисканням розширити це покриття (наприклад, до повної суми кредиту чи додати ризик втрати роботи) або, навпаки, відмовитися. Важливо, що цифрові платформи дозволяють персоналізувати пропозицію: на основі даних про клієнта (вік, стан здоров'я, професія) алгоритм може підібрати оптимальну страховку і чітко показати вигоди.

Таким чином, подальший розвиток страхування кредитних ризиків в Україні пов'язаний не стільки з розширенням традиційних страхових продуктів, скільки з трансформацією підходів до управління ризиками на основі цифрових технологій, даних у реальному часі та інтеграції страхових рішень у кредитний процес. Використання інструментів штучного інтелекту, гнучких моделей покриття та цифрових каналів взаємодії з клієнтами дозволяє подолати ключові бар'єри попиту – високу вартість, складність продуктів і низьку довіру позичальників. За умови поступового формування регуляторної бази, підвищення фінансової грамотності населення та збереження балансу між автоматизацією і людським контролем, страхування кредитних ризиків може стати не допоміжною, а системною складовою

механізму фінансової стабільності банківського сектору та захисту домогосподарств в умовах підвищеної економічної невизначеності.

Висновки до розділу 3

Подальший розвиток системи страхування кредитних ризиків в Україні потребує якісної трансформації підходів до управління ризиками, а не лише кількісного розширення наявних страхових продуктів. Проте традиційні механізми страхування не відповідають реальним потребам банківського сектору та позичальників. Це формує структурний розрив між потенціалом страхування кредитних ризиків і фактичним рівнем його використання.

Запропоновані інноваційні інструменти управління кредитними ризиками, зокрема ШІ-поліс із динамічною оцінкою ризиків та модель спільного пулу кредитного ризику, дозволяють частково подолати виявлені обмеження. Використання штучного інтелекту забезпечує перехід від статичної оцінки кредитоспроможності до безперервного моніторингу ризику протягом усього життєвого циклу кредиту, що підвищує точність прогнозування дефолтів і зменшує інформаційну асиметрію між банком, страховиком і позичальником. Водночас модель спільного пулу ризиків створює умови для взаємного розподілу збитків між учасниками ринку, знижуючи навантаження на окремі фінансові установи та підвищуючи загальну стійкість системи.

Аналіз перспектив розвитку страхування кредитних ризиків показав, що низький попит на страхування кредитів обумовлений не лише обмеженою платоспроможністю населення, а й відсутністю відчутної цінності страхових продуктів для клієнтів. В умовах, коли страхування не є обов'язковою складовою споживчого кредиту, клієнти схильні відмовлятися від додаткових витрат, особливо за високих процентних ставок. Це зумовлює необхідність переходу до персоналізованих, гнучких та економічно обґрунтованих

страхових рішень, здатних знижувати вартість кредиту в довгостроковій перспективі, а не лише формально супроводжувати кредитну угоду.

Проведене економічне обґрунтування впровадження ШІ-полісу на прикладі системно важливого банку підтвердило доцільність використання такого інструменту з позицій захисної функції управління ризиками. Зниження рівня дефолтів, оптимізація обсягів резервування та вивільнення частини регулятивного капіталу формують позитивний фінансовий ефект для банку навіть за умови значних початкових інвестицій у цифрову інфраструктуру. Водночас SWOT-аналіз виявив низку стримуючих чинників, пов'язаних із регуляторною невизначеністю, ризиками алгоритмічних упереджень та питаннями захисту персональних даних, що потребують системного нормативного врегулювання.

Можна зробити висновок, що перспективи розвитку страхування кредитних ризиків в Україні безпосередньо залежать від здатності фінансового сектору інтегрувати цифрові технології, забезпечити прозорість страхових механізмів і сформувані продукти, які створюють реальну економічну цінність для всіх учасників ринку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно оцінити сучасний стан споживчого кредитування в Україні, особливості управління кредитними ризиками та роль страхування у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи. Отримані наукові та практичні результати узагальнено у висновках, сформульованих відповідно до поставленої мети та завдань магістерської роботи. Наведені висновки відображають ключові закономірності функціонування досліджуваних процесів, виявлені проблеми та обґрунтовані напрями їх подальшого вирішення.

1. У процесі дослідження економічної сутності кредитного ризику та особливостей його прояву у споживчому кредитуванні встановлено, що кредитний ризик у цьому сегменті має підвищений рівень чутливості до макроекономічних, соціальних та поведінкових чинників. На відміну від корпоративного кредитування, ризик неповернення споживчих кредитів значною мірою залежить від рівня доходів населення, стабільності зайнятості, інфляційних очікувань та форс-мажорних обставин, зокрема воєнних дій. Це зумовлює потребу у використанні більш гнучких та адаптивних інструментів управління ризиками, здатних реагувати на швидкі зміни фінансового стану позичальників.

2. Аналіз сучасного стану ринку споживчого кредитування в Україні засвідчив, що у 2019-2024 рр. цей сегмент демонстрував відносну стійкість попри значні економічні потрясіння. Обсяги споживчого кредитування зростали, однак супроводжувалися суттєвими коливаннями частки непрацюючих кредитів, що свідчить про накопичення прихованих ризиків. Воєнні дії призвели до регіональної асиметрії кредитної активності та підвищення ризиковості портфельів, особливо у вразливих групах населення. Високі процентні ставки додатково обмежують платоспроможний попит і посилюють імовірність дефолтів за споживчими кредитами.

3. Дослідження ролі страхування у системі управління кредитними ризиками показало, що в Україні страхування кредитів не виконує повною мірою стабілізуючої функції. Основна маса страхових продуктів, пов'язаних із кредитуванням, не належить до класу 14 «Страхування кредитів», а має допоміжний характер, покриваючи ризики життя, втрати працездатності або заставного майна. Це означає, що кредитний ризик банків залишається лише частково захищеним, а передача ризику страховикам має обмежений ефект. Низький попит на страхування кредитів зумовлений високою вартістю полісів, обмеженим переліком страхових випадків та відсутністю чіткої цінності для позичальників.

4. Оцінювання ефективності управління кредитними ризиками на основі аналізу резервів, регулятивного капіталу та нормативів кредитного ризику засвідчило, що банківська система України загалом здатна виконувати захисну функцію. Рівень покриття непрацюючих кредитів резервами перебуває на мінімально достатньому рівні, а показники достатності капіталу суттєво перевищують нормативні вимоги. Водночас така модель управління ризиками має пасивний характер і базується переважно на компенсації втрат, а не на їх упередженні. Це створює обмежений простір для маневру в умовах нових хвиль економічної нестабільності та зростання кредитного навантаження населення.

5. Обґрунтування доцільності впровадження інноваційних страхових продуктів дозволило зробити висновок, що використання III-полісів із динамічною оцінкою ризиків є перспективним напрямом удосконалення системи управління кредитними ризиками. Такий підхід дає змогу поєднати страхування з аналітикою великих масивів даних, підвищити точність оцінювання ризику дефолту, персоналізувати страхові тарифи та зменшити навантаження на резерви банку. Проведене економічне обґрунтування показало, що навіть за консервативних припущень впровадження III-полісу може забезпечити зниження кредитних втрат і підвищення фінансової стійкості банку у середньостроковій перспективі.

6. Аналіз перспектив розвитку страхування кредитних ризиків в Україні свідчить, що подальший розвиток цього сегмента можливий лише за умови переосмислення його ролі та функціоналу. В умовах низької платоспроможності населення ключовими напрямками мають стати перехід від нав'язаних масових продуктів до добровільних, зрозумілих і економічно обґрунтованих страхових рішень, використання цифрових технологій, а також запровадження моделей колективного розподілу ризиків, зокрема пулів кредитного ризику. Важливим чинником є також удосконалення нормативно-правового регулювання страхування кредитів та підвищення прозорості цього сегмента.

У цілому результати дослідження підтверджують, що подальша стійкість ринку споживчого кредитування в Україні неможлива без активнішого залучення страхових механізмів, орієнтованих не лише на формальне зниження ризику, а на його реальне перерозподілення та прогнозування. Це визначає страхування кредитних ризиків як один із ключових напрямів модернізації системи управління ризиками в умовах сучасних економічних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 12.11.2025).
2. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04#Text> (дата звернення: 12.11.2025).
3. Ларіонова К., Танасієнко Н. Теоретичні основи управління кредитним ризиком банку. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2023. Вип. 322. № 5. С. 422-428.
4. Кубецька О., Удовікова Б. Управління, оцінка та методи запобігання кредитних ризиків комерційного банку. *Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 23-24 червня 2022 р.* С. 365-367.
5. Шило Ж.С. Кредитний ризик комерційного банку: причини виникнення та методи управління. *The VII International Science Conference «Modern science and practice», March 26 – 27, 2021, Boston, USA*. С. 21-23.
6. Шаповал О.А. Система управління ризиком споживчого кредитування. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2013. С. 40-50.
7. Садчикова І., Онопрієнко А. Оцінка кредитного ризику комерційного банку в умовах коронакризи. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. Випуск 2 (30). 2022. С. 115-124.
8. Федина В.В. Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення. *Підприємництва і торгівля*. 2023. № 39. С. 223-228.
9. Пащенко Д.Ю. Класифікаційна характеристика кредитних ризиків сучасної банківської системи. *The 19th International scientific and practical*

conference «*Innovative approaches to solving scientific problems*», May 16–19, 2023, Tokyo, Japan. *International Science Group*. С. 67-71.

10. Танасієнко В.П., Ларіонова К.Л. Удосконалення систематизації видів та чинників кредитного ризику. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика. Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених*. 2022. С. 59-61.

11. Вітлінський В.В., Пернарівський О.В., Наконечний, Я.С. Кредитний ризик комерційного банку: Навч. Посібник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. 251 с.

12. Федина В. В. Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення. *Підприємництво і торгівля*. № 39. 2023. С. 223-228.

13. О.В. Дзюблюк, Л.М. Прийдун. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. 295 с.

14. Масюк Ю.В. Економічний зміст страхування кредитних ризиків. 2021. 2 с.

15. Чуб П.М. Страхування кредитних ризиків в Україні. 2023. 2 с.

16. Севастьяненко О.В., Гервасовська А.В. Особливості страхування кредитних ризиків. *Київський юридичний журнал*. 2024. № 5. С. 68-74.

17. Волкова В.В., Волкова Н.І. Розвиток системи страхування кредитних ризиків банків. *Економіка і організація управління*. 2023. С. 86-95.

18. Заруба О.Д. Страхова справа: підручник. К.: Товариство «Знання», КОО. 1998. 321 с.

19. Романько Г.А. Страхування кредитних ризиків в Україні. *Молодий вчений*. № 1 (28). 2016. С. 55-58.

20. Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування : Постанова правління Національного банку України від 25 грудня 2023 року № 182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0182500-23#Text> (дата звернення: 13.11.2025).

21. Банкостраховання – страхова компанія PZU. URL: <https://pzulife.com.ua/products/banks.html> (дата звернення: 13.11.2025).
22. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страховання (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
23. Про споживче кредитування : Закон України від 15 листопада 2016 року № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 14.11.2025).
24. Степанченко С.В., Ампілогова К.О. Сучасні методи управління ризиками кредитування банками фізичних осіб. *Збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України»*. № 4 (144). 2020. С. 33-41.
25. Шаповал О.А. Практика управління ризиком споживчого кредитування в банках України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми, теорії та практики*. № 2. 2014. С. 79-89.
26. Кравченко Т.І., Дерев'янюк В.О. Проблеми та методи ефективного управління ризиками банківського споживчого кредитування в Україні. *Економіка і організація управління*. № 3-4. 2014. С. 139-145.
27. Які кредитні бюро діють в Україні? URL: https://business.diia.gov.ua/entrepreneur-handbook/item/yaki_kreditni_byuro_diyut_v_ukrayini (дата звернення: 14.11.2025).
28. Страховання споживчих кредитів в Україні у 2020 році. URL: <https://alexcredit.ua/blog/strakhuvannya-spozhyvchykh-kredytiv/uk> (дата звернення: 14.11.2025).
29. Аналіз і перспективи ринку кредитування фізичних осіб. URL: <https://finpuls.com/> (дата звернення: 19.11.2025).
30. Як отримати кредит у Європі: умови, документи та рекомендації. URL: <https://finance.ua/ua/credits/yak-otrymaty-kredyt-u-yevropi-umovy-dokumenty-ta-rekomendatsii> (дата звернення: 19.11.2025).

31. Основні види кредитування та умови надання кредитів іноземцям у Польщі. URL: https://unba.org.ua/publications/10583-osnovni-vidi-kredituvannya-ta-umovi-nadannya-kreditiv-inozemcyam-u-pol-shi.html?tg_rhash=7da4936d5affb2 (дата звернення: 19.11.2025).
32. Страхування готівкового кредиту від ПриватБанку. URL: <https://privatbank.ua/strakhuvannya/hotivkovyi-kredyt> (дата звернення: 01.12.2025).
33. ТАС-Кредитний захист. URL: <https://sgtas.ua/other-products/a-bank/> (дата звернення: 01.12.2025).
34. Страхування позичальників – Захист банківських клієнтів. URL: <https://pzulife.com.ua/products/banks/pozychalnyk.html> (дата звернення: 01.12.2025).
35. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9). Фінансові інструменти. Міжнародний стандарт від 30.06.2017. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17021> (дата звернення: 02.12.2025).
36. Управління банківськими ризиками : підручник. Л.О. Примостка, І.В., Краснова, В.В. Лавренюк та ін. 2018. 535 с.
37. Назаренко Я.Я., Горобінська І.В., Бабич Л.М. та ін. Страхування кредитних ризиків у банках: стратегії та методи управління. *Стала економіка. Актуальні питання економічних наук*. 2025. 16 с.
38. Ломоносов Д.С. Стратегічні орієнтири та перспективи розвитку страхування фінансових ризиків в Україні. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. № 3 (17). 2025. С. 431-440.
39. Страхування онлайн: як штучний інтелект змінює ринок. URL: <https://vitatv.com.ua/novyny-kompaniy/strakhuvannya-onlayn-yak-shtuchnyy> (дата звернення: 05.12.2025).
40. The future of Credit Insurance: Embracing AI for strategic advantage. URL: <https://group.atradius.com/knowledge-and-research/resources/the-future-of-credit-insurance-embracing-ai-for-strategic-advantage> (дата звернення: 05.12.2025).

41. The EU Artificial Intelligence Act. Up-to-date developments and analyses of the EU AI Act. URL: <https://artificialintelligenceact.eu/> (дата звернення: 05.12.2025).

42. Introduction To Mutualization And Risk Pooling. URL: <https://fastercapital.com/topics/introduction-to-mutualization-and-risk-pooling.html/1> (дата звернення: 05.12.2025).

43. SEADRIF Knowledge Series: Financial Protection of Public Assets. URL: <https://www.financialprotectionforum.org/sites/default/files/SEADRIF%20Fact%20Sheet%206%20Pooling%20and%20Mutual%20Options%20for%20Public%20Assets%20Insurance.pdf> (дата звернення: 05.12.2025).

44. Воловод А., Загорська Д. Революція ризику: як Big Data та ШІ переписують правило гри в страхуванні. *UNIVERSUM*. № 24. 2025. С. 12-17.

45. Євсюкова В.Р. Insurtech: Як AI змінює підхід до страхування життя та майна. *Матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції "Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України"*. Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2025. С. 73-75.

46. Приказнюк Н.В., Дорошенко А.Р. Потенційний вплив штучного інтелекту (ШІ) на ринок страхування життя. *Причорноморські економічні студії*. № 91. 2025. С. 117-122.

47. Аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів або як правильно проводити SWOT аналіз. URL: <https://www.artofba.com/uk/post/swot-analysis-and-strategy-generation> (дата звернення: 10.12.2025).

48. Застосування штучного інтелекту у банку. *PSO Featured Insights*. 2024. 20 с.

49. Monobank припиняє одну з популярних послуг. URL: <https://informer.ua/uk/monobank-pripinyaye-odnu-z-populyanih-poslug> (дата звернення: 12.12.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка обсягів споживчого кредитування за регіонами України протягом
2019-2024 рр.

Регіони	Обсяги, млн. грн.					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Автономна Республіка Крим та м. Севастополь	0	360	5	5	1	1
Вінницька	4 363	4 257	5 100	4 402	5 427	7 183
Волинська	2 895	2 802	3 332	3 082	4 013	5 165
Дніпропетровська	21 282	20 114	23 147	19 701	22 662	29 896
Донецька	8 896	4 174	5 192	5 260	3 265	2 219
Житомирська	3 488	3 217	3 964	3 263	3 964	5 109
Закарпатська	3 424	3 325	3 793	3 017	3 570	4 462
Запорізька	6 778	6 196	7 380	7 114	6 252	5 333
Івано-Франківська	3 419	3 296	4 013	3 549	4 428	5 806
Київська та м. Київ	89 278	94 792	122 247	104 626	111 634	141 696
Кіровоградська	2 842	2 815	3 293	2 855	3 272	4 007
Луганська	4 194	1 042	1 250	1 417	1 255	792
Львівська	10 044	10 190	12 230	10 997	12 592	16 518
Миколаївська	4 219	4 162	4 816	3 688	3 728	4 298
Одеська	9 323	9 086	10 181	9 782	9 672	11 200
Полтавська	5 235	5 092	6 015	5 183	5 845	7 179
Рівненська	2 588	2 502	3 190	2 938	3 916	5 100
Сумська	3 014	2 880	3 476	2 837	3 039	3 481
Тернопільська	1 759	1 733	2 158	2 037	2 518	3 327
Харківська	10 934	10 562	12 905	10 371	8 931	9 051
Херсонська	3 465	3 206	3 612	3 428	2 310	1 461
Хмельницька	3 390	3 325	4 062	3 567	4 385	5 778
Черкаська	3 224	3 076	3 764	3 344	4 014	5 126
Чернівецька	2 190	1 995	2 368	2 120	2 656	3 419
Чернігівська	2 271	2 272	2 892	2 522	3 121	4 153
ВСЬОГО	212 515	206 471	254 385	221 105	236 470	291 760

Додаток Б

Динаміка процентних ставок на споживчі кредити за регіонами України
протягом 2019-2024 рр.

Регіони	Ставка, %					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Автономна Республіка Крим та м. Севастополь	-	-	-	-	-	-
Вінницька	35,4	34,7	32,7	35,7	35,8	36,3
Волинська	37,5	35,5	32,2	34,6	35,2	36,7
Дніпропетровська	33,9	34,4	32,2	35,7	35,0	33,9
Донецька	39,5	38,2	37,5	40,1	37,7	36,8
Житомирська	37,8	36,5	32,5	36,3	35,6	35,9
Закарпатська	37,6	36,2	32,9	36,3	35,8	37,0
Запорізька	37,6	36,7	34,1	37,0	36,9	36,3
Івано-Франківська	37,6	35,8	33,3	36,3	36,3	36,5
Київська та м. Київ	28,2	23,5	23,0	21,3	18,7	23,2
Кіровоградська	37,8	36,5	33,1	36,4	36,0	36,1
Луганська	38,3	37,2	35,4	37,8	36,4	35,9
Львівська	37,0	36,3	33,0	36,3	37,4	39,2
Миколаївська	39,2	38,1	34,5	39,0	37,2	36,8
Одеська	36,4	35,1	33,2	37,0	36,2	36,7
Полтавська	36,7	34,8	32,8	36,7	35,9	35,9
Рівненська	36,8	35,9	31,7	35,3	35,2	35,9
Сумська	37,9	36,3	32,6	36,9	35,7	36,2
Тернопільська	38,2	36,8	32,8	35,5	36,1	37,0
Харківська	37,3	35,4	32,5	38,4	36,5	36,5
Херсонська	37,6	37,0	33,5	39,2	38,0	37,5
Хмельницька	37,0	36,1	33,2	35,6	35,1	35,4
Черкаська	37,6	36,0	32,2	35,7	35,8	35,9
Чернівецька	37,3	34,6	32,5	35,9	36,3	36,2
Чернігівська	38,4	36,9	32,6	35,8	35,4	36,2
Середня по Україні	33,1	29,9	28,1	29,4	27,2	30,3

Додаток В

Розподіл кредитів, наданих фізичним особам, та розміру кредитного ризику за класами боржника протягом 2022-2024 рр.

Показник	Роки						Абсолютне відхилення					
	2022		2023		2024		2023/2022		2024/2023		2024/2022	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Розмір кредитного ризику за класами боржника:	70376733,3	100,0	60666687,4	100,0	53578607,6	100,0	-9710045,9	-	-7088079,8	-	-16798125,7	-
– 1 клас	5155332,6	7,3	7133956,1	11,8	9583303,4	17,9	1978623,5	4,4	2449347,3	6,1	4427970,8	10,6
– 2 клас	924897,0	1,3	489267,7	0,8	590892,7	1,1	-435629,3	-0,5	101625,0	0,3	-334004,3	-0,2
– 3 клас	1843400,0	2,6	863064,6	1,4	1076675,0	2,0	-980335,4	-1,2	213610,4	0,6	-766725,0	-0,6
– 4 клас	4329181,0	6,2	819787,9	1,4	1008563,0	1,9	-3509393,1	-4,8	188775,1	0,5	-3320618,0	-4,3
– 5 клас	58123922,7	82,6	51360611,1	84,7	41319173,5	77,1	-6763311,6	2,1	-10041437,6	-7,5	-16804749,2	-5,5
Сума заборгованості	224260237,0	100,0	240824714,2	100,0	295562905,3	100,0	16564477,2	-	54738191,1	-	71302668,3	-

